

Zondagsschoolboekje

Titel: Het vreemde zusje

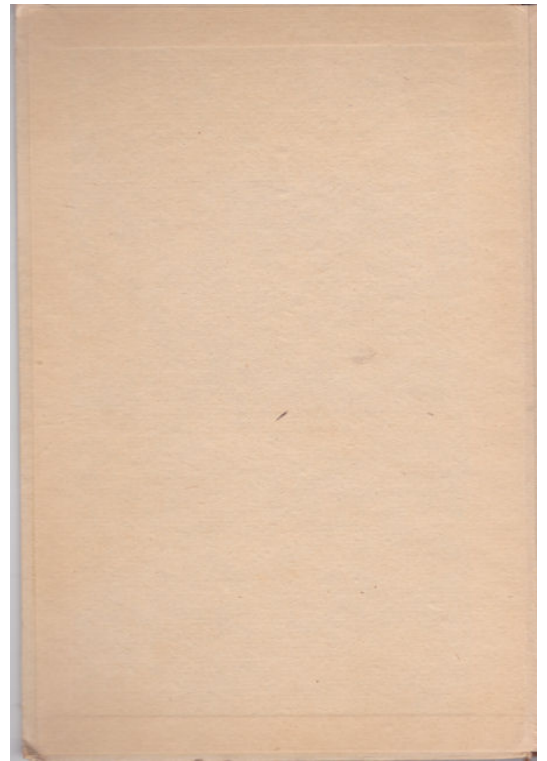
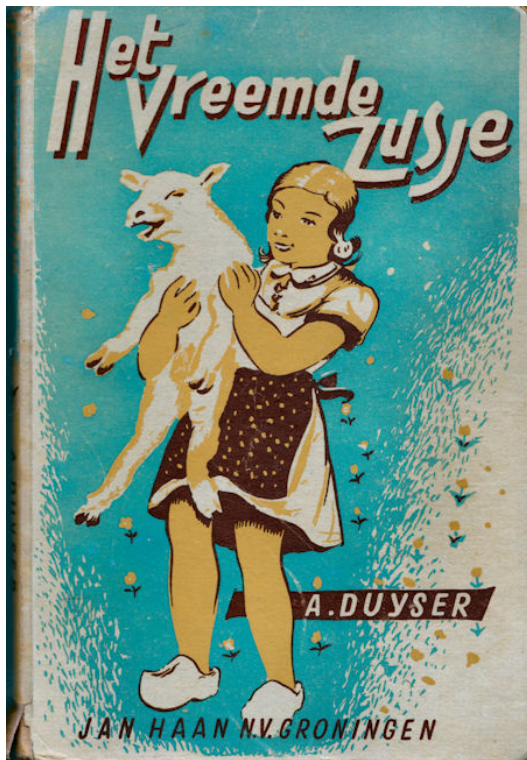
Auteur: A. Duyser

Illustrator:

Uitgever: Jan Haan N.V., Groningen

Druk: 1

Jaar van uitgave: 1947

HET VREEMDE ZUSJE

HET VREEMDE ZUSJE

DOOR

A. DUJZER

JAN HAAN — GRONINGEN

DE BOODSCHAP

„Gert-Jan . . . Gert-Jan . . . waar zit je?”
„Hier moeder . . .” klinkt achter uit de stal de stem van Gert-Jan.
„Nou, kom je nog . . . ?” roept moeder even later wat ongeduldig,
als de jongen nog steeds niet te voorschijn is gekomen.
„O . . . ik dacht . . . u vroeg alleen waar ik zat,” Gert-Jan kijkt
met z'n olijke ogen moeder aan.
„Je moet even een boodschap doen. Ik moet vader hebben
. . . ik denk, dat hij bij oom Henk is. Ga hem halen en zeg,
dat hij gauw thuis moet komen . . .”
„En wat zei de dominee . . . ?”
„De dominee zei, dat kleine jongetjes niet nieuwsgierig moeten
zijn,” lacht moeder nu toch, terwijl ze Gert-Jan aan zijn kuifje
trekt, „en . . . nu loop je als de wind, begrepen?”
„Ja moeder.”
Een half uurtje geleden was dominee Wielens bij moeder gekomen
en Gert-Jan was de stal ingestuurd.
„Wat zou de dominee van moeder moeten hebben?” heeft Gert-
Jan gedacht, terwijl hij verder ging met z'n karweitje, waarmee
hij na 't eten bezig geweest was: 't maken van een sportkarretje.
De dominee kwam wel eens meer, maar 't was nog nooit
gebeurd, dat hij, Gert-Jan, dan de schuur werd ingestuurd.
En dat was hij nu! Dominee Wielens had immers gezegd:

5

„Vrouw Scheltink . . . kan ik je even onder vier ogen spreken?”,
nou en dat betekende zoveel als: „kan ik even met je praten
zonder kleine pottenkijkers,” dat begreep Gert-Jan best.
Niet dat hij 't erg vond, niks hoor. Moeder had hem, voor de
dominee kwam, net geroepen om een streng sajot op te houden.
Gert-Jan had met een zucht z'n hamer en spijkers naast zijn half
afgemaakte karretje gelegd en hij was naar binnen gegaan. Een
akelig werkje . . . zo'n streng ophouden! Je kon maar zorgen,
dat al die draden niet in de war raakten en dan, als 't lang
duurde, werd je aardig moe in je armen ook.
Nee . . . erg vond hij 't niet, dat hij niet mocht horen wat do-
minee Wielens met moeder te bepraten had.
„'t Karretje is bijna klaar,” vertelt Gert-Jan, terwijl hij zijn jas
aantrekt, „. . . nog een paar plankjes.”
„Ja, ja . . . dat komt wel in orde . . . ga nu maar eerst je vader
halen,” onderbreekt moeder hem. „Zeg, dat er haast bij is . . .”
Gert-Jan was liever aan zijn wagentje verder gegaan. De laatste
dagen had hij daar elk vrij ogenblik aan besteed en 't was reuze
geworden . . . een wagentje, waar je echt in kon rijden. Wie
van de jongens had zoiets fijs? Op de rommelzolder — hij
mocht daar eigenlijk niet komen — had hij 't onderstel van een
ouderwetse kinderwagen ontdekt en hij had net zo lang gepraat
tot vader dit gevaarte, dik onder het stof, naar beneden had
gesjouwd. Een groentekist paste er precies op en met die twee
onderdelen was hij begonnen om zijn jongensrijtuig in elkaar
te timmeren.
Vader laat hem maar een beetje zijn gang gaan en Driek, de
knecht, heeft tot Gert-Jans vreugde 't klaar weten te spelen, dat
de as van de voorwielen kan draaien, zodat 't hele gevalletje ook
nog te besturen zal zijn. Dat was 't mooiste nog: een wagen,
die je zelf kon sturen, net als een echte auto!
Nu is z'n wagen bijna klaar. Jammer . . . dat hij naar oom
Henk moet. Als hij terugkomt is 't natuurlijk donker.

6

Maar . . . vooruit, morgen komt er weer een dag, praat hij in gedachten z'n vader na en fluitend loopt hij 't erf af. Achter zich hoort hij 't gebiaf van Hector, de hond, die blijkbaar in de gaten heeft, dat z'n jonge baas er op uit gaat. Gert-Jan aarzelt even. Zou hij Hector meenemen? Vooruit dan maar. Op een drafje loopt hij 't erf weer op om de hond los te maken. „Ben je nu nog niet weg?“ roept moeder uit de keuken een beetje boos.

„Ik neem Hector mee . . . en ik zal vliegen, heus . . .“

Dan kleppen zijn klompen de straat op. Gert-Jan is nu een sneltrein. Ssss . . . dat is de stoom, die sissend ontsnapt en tjoek, tjoek . . . dat doen de wielen, die razend snel rond-draaien. In een oogwenk is Gert-Jan verdwenen en moeder hoort in de verte alleen nog de kleppermars van zijn klompen op de hobbelijke straatkeien van het paadje, dat naar de straat-weg loopt.

„Tjoek . . . tjoek . . .“ hijgt de trein aan 't eind van het pad. Die vaart kan Gert-Jan niet volhouden. Hector . . . die kan dat wel. Hij rent en springt om Gert-Jan heen. Hij is uitgelaten van blijdschap, dat hij verlost is van die akelige ketting. Dat zware ding maakt, dat hij niet eens kan springen, zoals hij wil. Altijd moet hij maar voor z'n hok liggen.

Nee . . . zo bevalt 't Hector heel wat beter. Springen en rennen en vliegen . . . dat doet hij graag.

„Koest, hond,“ zegt Gert-Jan, als Hector tegen hem opspringt en z'n blijdschap betuigt met een lange lik van zijn zachte tong over Baasjes gezicht.

„Vooruit . . . daar gaat de trein weer.“ Gert-Jan loopt nu op 't harde fietspad naast de weg, terwijl Hector van de ene kant van de weg naar de andere rent.

„Jammer . . .“ denkt Gert-Jan, „ik had Hectors riem mee moeten nemen.“ Dat gaat altijd fijn. De riem stevig een paar keer om je hand draaien en je dan door Hector laten trekken.

7

HET VREEMDE ZUSJE

Diezelfde avond.

't Eten is gedaan. Moeder heeft de koffieboel afgeruimd en de enkele bordjes en messen gewassen.

Boer Scheltink zit, zijn kousevoeten op de sport van de stoel, zijn pijp te stoppen.

Gert-Jan kijkt naar vaders vingers, die langzaam de tabak in de pijp kop duwen. Maar 't duurt even voor vader er de brand in steekt. Moeder zet de grote koffiepot op het lichtje, dat Gert-Jan aan heeft mogen steken. Dan gaat ze ook bij tafel zitten onder het oranje licht van de lamp.

„Ziezo . . .“ zegt vader dan, alsof hij daarop gewacht heeft. 't Lucifertje schraapt langs 't doosje en vaders lippen puffen de eerste rookwolken uit. Door de keuken trekken nu lange slierten rook, die Gert-Jan nakijkt en waaruit hij allerlei figuren kan maken: letters en gezichten . . . lelijke en leuke gezichten en verder mooie ringen, dikke worsten, die telkens draaien tot ze eindelijk uitgerekt worden tot lange rookslingers, die verdwijnen naar de zolder. Elke avond moet Gert-Jan kijken naar dit leuke spel van de rook uit vaders pijp.

„Gert-Jan, slaap je al?“ De stem van vader schrikt hem op.

„Ja vader . . . nee vader . . .“

„Je moet eens luisteren naar me. Vader en moeder willen je wat

9

Voor de grote herdershond is het een kleinigheidje om een jongen als Gert-Jan vooruit te trekken. Hard ging 't en je werd niet half zo moe. „Hector . . . hier,“ roept Gert-Jan.

Samen rennen ze verder. Gert-Jan houdt Hectors halsband vast. Maar zo wordt hij weer moe van het bukken. Dat gaat ook niet. Zo . . . daar heb je „'t Hoge Nest“ al . . . nog twee boederijen en dan komt die van oom Henk.

Maar zover hoeft Gert-Jan niet te gaan, want even voor 't pad, dat naar de boerderij loopt, komt hij vader al tegen.

„Vader . . . dag vader.“

„Hé . . . Gert-Jan . . . hoe kom jij nou hier . . .?“

„U moet gauw thuis komen,“ zegt Gert-Jan, nog hijgend van het harde lopen.

„Waarom . . .?“

„Weet ik niet, vader . . . de dominee is geweest. En toen die weg was, moest ik u gaan halen, zei moeder.“

„Nou . . . dan gaan we samen

maar terug,“ zegt boer Schel-

tink. Gert-Jan legt zijn hand

in de grote, sterke hand van va-

der en samen stappen ze verder.

Hector, wiens uitgelatenheid

een beetje bedaar is, loopt

achter hen.

„Er is toch heus niets gebeurd

thuis . . .?“ informeert vader

nog eens. „Nee vader, heus niet“

zegt Gert-Jan. En dan vertelt hij

weer verder van z'n wagen, die

bijna startklaar is en die je kan

besturen net als een echte auto.

8

vragen. Misschien vind je het wel een erg rare vraag, maar dat geeft niet.“

Even wacht vader voor hij verder gaat en dan vervolgt hij: „hoe zou je het vinden als je een zusje kreeg?“

Gert-Jan krijgt opeens een kleur van blijdschap. Tien jaar is hij en tien jaar woont hij in het huis bij vader en moeder alleen . . . zonder broertjes en zusjes. Geen wonder, dat hij van kleur verschiert voor zo iets onverwacht heerlijk. Een zusje! Liever natuurlijk een broertje, maar ja . . . dat kon je vast niet krijgen zoals je zelf graag wilde.

„Ho . . . ho, luister eens baasje,“ zegt vader, die Gert-Jans gedachten wel begrijpt; „maar 't is een vreemd zusje, want 't kan al lopen en praten . . .“

Gert-Jan kijkt verbaasd van vader naar moeder. Dat was natuurlijk een grapje. Een nieuw zusje ligt eerst maanden en maanden in een wieg, voor je er wat aan hebt en dan duurt 't nog lang genoeg voor het zo groot is, dat je er mee kan spelen. Hij had 't immers gezien bij Fieke, het kleine zusje van Gerrit bij oom Henk thuis.

„Gert-Jan . . . je moet eens heel goed luisteren,“ zegt vader nu ernstig. „Je bent al een grote kerel en wat ik je vertellen ga, kun jij wel begrijpen. En als ik klaar ben daarmee, moet je 't verhaal ook weer vergeten. Begrijp je . . . 't is een verhaal, dat de Duitsers nooit mogen horen.“

„Ja vader . . .“ zegt Gert-Jan, die er echter niets van begrijpt. Dan vertelt vader:

„Ergens woonde eens een vader en een moeder, net als jouw vader en moeder. Ze hadden ook één kindje: een meisje van zes jaar. Ze hielden erg veel van hun meisje, net als wij van jou. Maar toen zijn de Duitsers gekomen, de Moffen. Zij hebben de vader en moeder van het kleine meisje meegenomen. Waarom? Wel . . . die mensen waren joden. Het kleine meisje, waar ik je van vertel, is een jodenmeisje. Toen haar vader en moeder meegenomen zijn, was 't meisje niet thuis. Ze was weggebracht

10

naar andere mensen, bij wie ze zolang in huis mocht wonen tot . . . ja, tot de oorlog over zou zijn. Haar vader en moeder wilden zelf ook weggaan, ergens naar een huis, waar de Duitsers hen niet zo gemakkelijk zouden vinden.

Maar vóór ze konden gaan, kwam de Groene Politie. En de vader werd meegenomen net als de moeder. Ze werden getrap en geslagen, ze werden in een wagen gestopt, waar nog meer Joden zaten en daarna . . . ja, wie weet wat daarna met hen gebeurd is? God alleen weet dat. Maar ik denk, dat het kleine meisje haar vader en moeder nooit terug zal zien. Of er zou een wonder moeten gebeuren. Ja, Gert-Jan, dat zijn verschrikkelijke dingen. Wij hebben 't kwaad onder de Duitsers, maar de Joden hebben het nog veel en veel erger . . . alleen omdat ze Jood zijn, mogen ze niet blijven leven. Maar ik zal verder gaan . . . " zegt vader, nadat hij zijn pijp weer heeft aangestoken. „Dat kleine meisje woont nu ergens in een stad . . . wàr, dat doet er niet toe. Maar in het huis waar ze nu is, kan ze niet blijven. De grote stad is gevaarlijk, daar wonen de mensen te dicht bij elkaar, daar wonen ook teveel mensen, die anderen willen verraden aan de Duitsers.

Daarom moet dat kind daar weg.

Nu hebben je moeder en ik daarover gepraat en . . . wij zijn van plan om dat arme meisje in ons huis te nemen . . . dat zal dus je nieuwe zusje zijn, Gert-Jan."

Het blijft even stil als vader uitgesproken is.

Gert-Jan heeft erg veel gehoord, waarover hij nu moet denken. Dat de Joden door de Duitsers vervolgd werden, ja, dat wist hij wel. De meester op school had bijna elke dag voor hen en ook had hij er van verteld onder de bijbelles.

Maar dat er ook kinderen meegenomen werden, nee, dat wist Gert-Jan niet.

„Ik vind het fijn, vader . . . " zegt hij tenslotte, „en ik zal erg lief voor haar zijn en goed voor haar zorgen, nou . . . " "

11

genomen, meer niet . . . áf. Verder weet jij niks en vertel je niks, begrepen?"

„Ja vader . . . " zegt Gert-Jan, „van mij komen ze heus niks te weten."

„Afgesproken . . . ik vertrouw op je."

Dat is het laatste wat vader erover zegt.

„Ik ben zo blij dat ik nu een zusje krijg," fluistert Gert-Jan moeder in het oor, als ze hem even later komt toestoppen.

„Dat is goed, jongen, glimlacht moeder, „we moeten proberen om lief voor haar te zijn en van haar te houden net of het een écht zusje is. Zullen we dat doen?"

„Ja moeder."

„En je moet veel bidden, Gert-Jan, voor dat kleine meisje, dat zo erg veel moet missen en dat haar vader en moeder misschien nooit zal terugzien. Zal je dat ook doen . . . nooit vergeten . . . ?" „Nee . . . moeder, nooit."

Moeder rolt voor ze weggaat het verduisteringspapier voor het raam omhoog. Dat vindt Gert-Jan fijn, want dan is het niet zo erg donker op zijn kamertje en dan kan hij de sterren zien en de maan. Het maantje gluiert door het raam naar binnen. Ze maakt vier lichte plekken op de muur. Net of het raam met zijn vier ruitjes op de muur getekend staat.

Gert-Jan kan vanavond niet in slaap komen.

Hij moet denken aan alles wat vader hem verteld heeft. Hij is er trots op dat vader hem vertrouwt.

En Gert-Jan bedenkt mooie verhalen. Altijd zal hij zorgen voor zijn nieuwe zusje . . . goed zorgen. En als de Moffen komen, dan zal hij haar verstoppen. Hij weet genoeg mooie plaatsjes om weg te kruipen. En als ze hem dan slaan en schoppen, omdat hij 't plekje niet wil zeggen, nou . . . dat kan hem niks schelen, al nemen ze hem mee, al gooien ze hem in 't politiehok naast 't raadhuis . . . van hém zullen ze niks horen . . . vást niet.

13

Hij voelt zich opeens heel erg groot. En sterk is hij ook. Hij zal goed op zijn nieuwe zusje passen en als de Moffen komen, dan zal hij . . .

„Gert-Jan," gaat vader dan weer verder, „'t is wel moeilijk voor ons om zo gauw te beslissen, maar we zullen bidden, of God ons besluit wil zegenen. Of Hij ons wil helpen. De Heere Jezus eist van ons, dat we barmhartig zijn, dat wil zeggen, dat wij medelijden moeten hebben, medelijden met het arme en verdrukte, we moeten helpen als we kunnen en dan mogen we niet eerst vragen, of het ons wel gelegen komt; we moeten vragen wat God wil, dat wij doen zullen.

't Is erg, als een kind geen vader en moeder meer heeft, maar 't is op 't ogenblik nóg veel verschrikkelijker als dat kind bovendien nog een Jodenkindje is.

En daarom, m'n jongen, komt dat meisje nu bij ons in huis . . .

Je bent groot genoeg om te begrijpen wat dat zeggen wil. Je zult dus ook snappen, hoe gevaarlijk het is. Want als de Duitsers 't te weten komen, nou . . . dan halen ze natuurlijk dat kleine meisje direct weg en . . . je vader en moeder er bij. En daarom moeten we voorzichtig zijn, je moeder en ik moeten voorzichtig zijn, maar jij ook . . . Op straat, op school mag je er nooit over praten . . . tegen niemand, hoor je, tegen niemand mag je 't vertellen. De een vertelt het tegen de ander en een praatje gaat erg vlug. Net zolang tot het oren horen, die het niet mogen horen . . . en dan is het te laat."

„Maar als Gerrit van oom Henk, of Piet Wilmink hier nu komen spelen, zien ze haar toch, of mogen ze hier nu nooit meer . . . "

„Natuurlijk, Gert-Jan . . . d'r zullen er trouwens wel meer zijn, die het te weten komen. Maar hier op 't dorp kunnen we elkaar gelukkig nog vertrouwen. En da' s trouwens wat anders dan dat jij 't zelf gaat vertellen, nietwaar?"

Voor Gerrit en Piet en voor anderen die hier komen, is het een kindje, wiens vader en moeder door de Duitsers zijn gevangen

12

En als ze haar zouden vinden, nou . . . dan zou hij vechten, net zo lang tot ze haar weer loslieten en dan zou hij met 't meisje wegrijden in zijn nieuwe wagen . . . vër weg, 't bos in . . .

Zo bedenkt Gert-Jan zijn mooie verhalen over 't kleine meisje, dat z'n nieuwe zusje zal worden.

De lichte plekken op de muur kruipen al verder. Ze kruipen over de vloer, over 't bed, waar Gert-Jan nu eindelijk is ingeslapen. En in z'n slaap lacht hij, want zijn verhaal is nog lang niet uit . . . hij droomt verder van de mooie spelletjes, die hij gaat spelen met z'n nieuwe zusje, hij droomt van zijn wagentje, waar ze in mag rijden, hij droomt van zijn moedige daden . . .

Gert-Jan, de dappere Gert-Jan.

14

HESTER

Een lange straat in de stad. Hoge huizen met erg veel ramen. Een grote trap met erg veel treden. Op de hoogste étage een mooi huis met grote kamers.

In een van die kamers staat een bedje. Er brandt een kleine lamp boven. Mooi is het bedje en zacht zijn de dekens.

Twee poppen zitten aan het voeteneind. Ze zijn van het meisje dat in het bedje ligt.

Een vrouw buigt zich over het bedje heen en kust het meisje. „Welterusten, Hester.”

„Dag tante . . .”

Dan stopt de vrouw het kleine meisje lekkertjes in en ze knipt het lampje uit. Ze schuift de gordijnen open, want het meisje is bang in het donker. Nu kijkt het maantje naar binnen, het gluurt over de daken der huizen heen en het ziet het kleine kindje, dat in het mooie bedje ligt onder de zachte dekens.

„Hester . . . kijk eens.”

„O, mammie wat mooi, wat prachtig.” Op de stoel naast de haard zit een pop . . . een nieuwe pop, het cadeau voor haar verjaardag.

„Fijn . . . dank u wel, lieve mama en papa. Wat een mooie pop. En ze heeft echt haar en wat een prachtige jurk heeft ze aan . . .”

„Vind je het heus een fijn cadeau, Hes?” vraagt moeder, lachend.

15

„O, mammie . . . ik vind het . . . ik vind het 't allerliefste, dat ik wilde hebben, mammie.” Hester klemt haar armpjes om moeders hals en ze zoent haar op beide wangen, dat 't klap.

„Zo . . . en nu eerst eten.” Hester mag tussen vader en moeder zitten. Aan het oor van haar bekertje zit een grote oranjestrik. Dat is, omdat ze jarig is. En ze krijgt twee beschuitjes met boter en suiker en midden op tafel staat een vaas met bloemen. Alles omdat het feest is vandaag.

Vader speelt, voor hij naar 't kantoor gaat, nog even op de piano en mama zingt: „Lang zal ze leven . . .”

„Dag pappa . . .” Hester brengt haar vader naar de trap. Ze wacht op de bovenste tree tot ze de deur hoort dichtslaan: Boem.

„Mammie . . .”

Met een schreeuw schrikt het meisje wakker.

16

Over de stad zoemen vliegtuigen en in de verte dreunt het afweer-geschut: boem . . . boem!

Wég is opeens de mooie droom. Wég is papa, wég is mama. Er is alleen de duisternis in een vreemde kamer, in een vreemd huis . . . en buiten in de lucht zijn de vliegmachines.

Het meisje is bang, heel erg bang. En als een kindje bang is, verlangt het naar vader en moeder. Hester verlangt ook naar haar mama en papa.

„Mammie . . .” roept ze. Maar haar moeder is er niet . . . ze kan niet komen om haar kindje te helpen, om de tranen uit haar grote, donkere ogen te vegen en om haar te troosten met lieve woordjes.

Tante . . . ja, die is er wél. Tante is lief voor Hester . . . ze probeert voor haar te zorgen net als een moeder zorgt voor haar eigen kind. „Later . . . later komt mammie terug,” heeft ze beloofd.

Dat was op de eerste dag, toen Hester bij haar in huis kwam. Toen huilde Hester heel erg en ze had maar aldoor geroepen, dat ze naar mamma wilde. „Later . . . later, als mammie terugkomt . . .” dat zei Hester vaak. En tante durfde haar niet vertellen,

dat papa en mama misschien nooit zullen terugkomen.

„Mammie . . . kom toch . . .” huilt Hester.

Tante komt haar kamer binnen. Ze gaat zitten op de grote koffer, die naast het bedje staat en ze neemt de hand van het bange meisje.

„Stil maar, Hester . . .” zegt ze; „. . . ik zal wel bij je blijven tot ze ophouden met schieten. Geef mij je hand maar.”

Hester geeft tante een hand en ze luistert naar de woorden van tante, die haar een verhaalje vertelt.

Als de dreunende schoten tenslotte wegblijven, slaapt Hester weer in. Tante legt haar hand terug onder de dekens. Zij strijkt over het voorhoofd van het kindje. Een krul van het zwarte haar ligt afgegleden op de wang van het meisje.

„Da's de laatste keer,” denkt tante. „Morgen is er een andere vrouw, die je toe zal dekken voor je slapen gaat. Arm kleintje . . . morgen ga je weer weg. En hoeveel keren zul je zo nog als een

17

opgejaagd diertje moeten vertrekken van het ene huis naar het andere . . . ? Wie zal het zeggen . . .”

Dan gaat tante zacht weg. Nu is het kleine meisje weer alleen. Maar ze merkt het niet. Ze slaapt en ze droomt verder de mooie droom van haar verjaardag, ze droomt van mammie, die 's avonds aan haar bed zit en haar hand vasthoudt, ze droomt van haar mooie pop, die ze gekregen heeft . . .

De maan kijkt over de daken heen, ze kijkt de kamer binnen waar het meisje ligt.

Ze ziet het meisje, dat huilde om moeder, die zo ver weg was. Ze ziet het meisje, dat nu lacht in haar droom, omdat moeder zo dicht bij haar is.

Het kleine, eenzame meisje . . .

„Bodedienst J. Ruiter,” staat er op de auto geschilderd. Drie keer in de week rijdt de auto naar de stad en baas Ruiter brengt pakken en kisten mee als hij terugkomt naar het dorp. Die pakken en kisten en balen zijn voor Groothans, de kruidenier, die in de winkel woont tegenover de kerk, of voor „de Kleine Winst”, de nieuwe winkel in de Dorpsstraat. Vroeger reed baas Ruiter elke dag naar de stad, maar nu het oorlog is, kan dat niet meer. Nu gaat hij maar drie keertjes per week en over een poosje . . . wie weet, gaat hij helemaal niet meer. Elke keer wordt het minder en veel valt er niet meer te verdienen voor hem.

En dan die lui op de weg . . . ! Ho! Stoppen . . . papieren laten zien en netjes vertellen wat hij in z'n wagen heeft. Hij zóu ze graag . . . maar ja, wat heb je te vertellen als er een Duitser voor je staat met een geweer op z'n schouder. Afijn . . . ze hebben hem nog nooit kunnen grijpen voor iets, al had hij vaak genoeg, net als nu, wat in z'n wagen, dat niet voor nieuwsgierige ogen bestemd was.

„Dat arme schaap,” denkt baas Ruiter, terwijl hij naar het kleine meisje kijkt, dat in het hoekje van de cabine zit weggedoken. Het

18

mutsje houdt de zwarte krullen van Hester verborgen en alleen het bleke gezichtje is zichtbaar boven de roodgestreepte wollen das. In het bleke gezichtje staan een paar bange ogen, die schuw rondkijken.

„Arm schaap . . . ,” denkt baas Ruiter weer; „zo jong als het kind is, het zal toch wel iets begrijpen van de narigheid en 't gevaar. Dat kan je zien aan die donkere ogen, die hem zo bang aankijken. Afijn . . . dat zal misschien gauw slijten nu 't schaap uit de stad is. Op een boerderij is 't niet zo gevaarlijk als in die mensenspakhuizen daar. Hoe d'r toch mensen in die hoge huizen kunnen wonen. Je kijkt daar bij mekaar op tafel van 't ene huis in 't andere. Nee . . . da's geen plaats om Jodenkindertjes te verbergen,” bepeinst Ruiter.

„Ho! . . . dat wordt stoppen,” praat baas Ruiter tegen zichzelf. Op de weg staan twee mannen met zwarte banden om de arm. „Landverraders . . . ,” gromt baas Ruiter, terwijl hij remt. „Zeg jij maar niks, hoor kindje, als ze wat vragen . . . ik zal 't woord wel doen,” zegt hij tegen 't meisje, dat schrikt, als de auto stilhoudt.

De twee kerels letten niet op Hester. Ze moeten alleen 't vrachtje zien. Baas Ruiter klimt zwiingend uit z'n auto en doet de achterdeuren met zijn sleutel open.

„Wat is dat . . . ?”

„Koffer met kleren,” zegt Ruiter kort.

Hij trekt met een harde slag het portier dicht en brommend over het oponthoud rijdt hij weer verder.

Een kwartier later is Hester thuis. Haar nieuwe thuis: de boerderij „t Zandhuus”, waar Scheltink woont en Gert-Jan.

19

„Best mevrouw . . . komt u maar mee.”

Gert-Jan trekt de wagen nu weer de helling op en dan begint het spellertje opnieuw.

Achter „t Zandhuus” loopt een paadje naar het bos. Langs het pad staan elzestruiken en van de grote weg af kan je niet zien wie er loopt. Even voor het bos begint, klimt 't pad langzaam omhoog. 't Is er stil en eenzaam en alleen een paar boerenkarren komen zo nu en dan langs het zandpad. Gert-Jan ziet uit de verte al wie er aan komt. Hij hoort dan de melkbussen rammelen en hij kent de boeren allemaal. En zij kennen hem.

„Hallo Gert-Jan . . . ,” roepen ze. En Hettie kennen ze nu ook. Er is nog wel een fijner plekje waar hij ook met z'n ford kan spelen. Hij is er één keer geweest met Hettie. Maar vader had, toen hij 't hoorde, streng verboden om daar nog eens te gaan spelen. Hettie wilde er de volgende dag weer heen, maar Gert-Jan had toen gezegd: „Nee, Hettie . . . dat gaat niet, daar komen wel eens Mofen langs.”

Dat begreep Hettie en nooit had ze 't meer gevraagd.

't Is nu al bijna vier maanden geleden, dat Hettie op 't Zandhuus kwam. Ze heette toen niet Hettie, maar Hester.

Moeder heeft een andere naam bedacht, want vader vond 't beter dat ze voortaan anders heette. Daarom heet ze nu Hettie. Dat lijkt een beetje op Hester.

In 't begin was 't wel wat vreemd voor 't meisje om naar een andere naam te luisteren. Ja, in 't begin was eigenlijk alles vreemd voor haar. Gert-Jan zal die eerste avond, dat ze bij hen in huis kwam, wel nooit vergeten.

Hij had zich 't nieuwe zusje heel anders voorgesteld. Hij had gedacht, dat ze mooi blond haar zou hebben net als Fieke van oom Henk. En toen moeder haar muts afzette, kwamen er git-zwarte krullen te voorschijn. En dan haar ogen. Ze leken zo vreemd, zo donker in het smalle witte gezichtje. Dat bleke . . . dat kwam van het binnenzitten, zei vader. Gert-Jan had nog

21

HETTIE

„Een, twee . . . drie . . . daar gaan we . . .”

„O, o, och . . . nee, niet zo hard, Gert-Jan . . . ,” schreeuwt Hettie.

„Geef niks . . . ik zal wel sturen . . . ho . . . dat was een bommerd van een keisteen . . . vooruit maar weer . . . lekker gaat 't hè?” Gert-Jan houdt het touw stevig vast. Dat touw zit vast aan de voor-as, net als de leidsels van een paard. En met dat touw stuurt Gert-Jan z'n ford. Zo heeft Driek zijn wagen genoemd. Eerst een beetje om Gert-Jan te plagen met zijn kistje op wielen, maar Gert-Jan vond het een leuke naam. Net of hij een echte auto had. En daarom had hij voortaan zijn wagentje altijd zo genoemd. Onder de helling laat hij z'n ford langzaam uitlopen en dan stuurt hij hem in de heistruiken langs het pad. „Amsterdam . . . uitstappen.”

De chauffeur rolt achterover in de hei. Dat noemt hij uitstappen. Maar de passagier stapt netjes uit de auto, zoals het hoort.

„Hoeveel geld krijgt U?” vraagt Hettie, terwijl ze in de zak van haar schort zoekt.

„Een rijksdaalder, mevrouw,” zegt de chauffeur.

„Alstublieft.” In Gert-Jans hand maakt Hettie de beweging van geldtellen.

„Ik moet nu naar . . . Arnhem.”

20

nooit een Jodenkindje gezien en daarom had hij natuurlijk helemaal verkeerd gedacht.

Maar de volgende dag had hij toevallig gehoord, dat vader en moeder samen praatte over Hettie.

„Tja,” zei vader; dat zwarte haar . . . die donkere ogen, tja . . . dat kan niet missen, hè? 't Is in de verte al te zien, dat 't een Jodenmeisje is. Naar die dingen kun je niet van te voren vragen natuurlijk, maar 't maakt, dat we dubbel voorzichtig moeten zijn.”

En toen hij die avond op bed lag . . . dat zal hij ook nooit vergeten.

Vader had, voor Hettie kwam, aan de andere kant van de zolder een kamertje getimmerd. Of eigenlijk een kamertje was 't niet. 't Was meer een houten schot, waarachter het bed van Hettie kwam te staan.

Gert-Jan kon die avond weer niet in slaap komen. En toen opeens had hij haar horen snikken. Eerst heel zacht en Gert-Jan wist eerst niet precies wat het eigenlijk was. Maar toen had hij het

22

begrepen: Hettie huilde.
 Gert-Jan had het kleine meisje zo graag willen helpen. Hij was nu immers haar grote broer. Maar moeder was de trap al opgekomen. Hij had zacht gefluisterde woordjes gehoord. En toen opeens heel hard: „ik wil naar mammie . . . naar mammie . . . ik wil naar mammie.”
 Huilen deed Gert-Jan bijna nooit. Maar toen hij dat lieve kindje zo hoorde roepen om haar moeder . . . ja, toen heeft Gert-Jan zijn ogen hard moeten wrijven met het laken. Hij had wel zo uit bed willen springen om naar Hettie te gaan en haar te zeggen, dat hij haar broer, haar echte broer wilde zijn en dat ze samen fijn zouden spelen. Maar dat zou immers niets helpen, want 't meisje huilde om haar moeder,
 Gert-Jan kon wel iets anders doen. En dat had hij gedaan ook. Hij had zijn handen gevouwen onder de dekens en hij had gebeden. „Heere Jezus, maak Gij toch, dat Hettie weer blij kan zijn en geef toch, dat de Duitsers haar nooit vinden . . .”
 Dat alles is nu al weer vier maanden geleden en 't lijkt voor Gert-Jan net, of hij Hettie al veel en veel langer kent.
 Voor een meisje, dat altijd in de stad gewoond had, was op een boerderij in het begin alles erg vreemd. Er waren daar geen hoge trappen en ruime, lichte kamers, er was daar geen mooie speelkamer, er was veel, dat ze miste.
 Maar vrouw Scheltink had geprobeerd om Hettie op haar gemak te stellen, ze had het kind omringd met al de liefde, die ze geven kon. In Gert-Jan had Hettie een trouwe kameraad gevonden en langzamerhand was ze haar verlegenheid kwijtgeraakt.
 Het bleke kleurtje van het lange binnenzitten was ook verdwenen want hier kon ze altijd buiten zijn. En dan . . . hier kreeg ze ook ander eten. In 't begin vond Hettie het misschien niet eens zo erg lekker. Maar dat eten had met de buitenlucht voor het gezonde kleurtje gezorgd, had vader gezegd.
 De mooie jurkjes, die ze in haar koffer had meegebracht, kon ze

23

„Julie bent de tijd aardig vergeten . . . zegt moeder een beetje boos . . . de juffrouw is er al een minuut of tien en ik kon jullie nergens vinden. Dat gebeurt niet meer, hoor . . .”
 Gert-Jan rijdt z'n ford naar de schuur en Hettie verdwijnt gauw naar binnen.
 Daar zit de juffrouw van school.
 „Dag Hettie,” zegt ze; „zoek maar gauw je spulletjes op.”
 En dan begint de school, de school in „'t Zandhuus.”
 Hettie is zes jaar. Ze mag dus naar school. Maar dat kan natuurlijk niet. Ze moet altijd dicht bij huis blijven en in 't dorp mag ze van vader niet komen. Alleen bij Bruining op de hoek van de Zandweg mag ze een enkel keertje wel eens een boodschap doen. Maar dat is erg dicht bij . . . een paar minuutjes lopen.
 „Eerst lezen . . .” zegt Juf.
 Hettie speelt de woordjes: „ . . . in-een-ton . . . een-aap-in-een-ton . . .”
 Zo gaat het verder. Hettie leest. Haar vingertje glijdt langs de woorden. En de juf verbetert haar, als ze het fout zegt.
 Dan gaan ze rekenen en schrijven.
 Om vijf uur is de les afgelopen. Drie keer in de week komt de juffrouw van Gert-Jans school.
 Vader is erg blij, dat Juf Hettie wil helpen met haar werk. En hij hoeft er helemaal geen geld voor te betalen. De juffrouw wil niets hebben, want ze doet het om Hettie te helpen, zegt ze.
 Maar dat wil vader niet. Niet, dat vader dit alles aan Gert-Jan verteld heeft. „Daar hebben hangoren niets mee te maken,” zegt vader dan.
 Maar Gert-Jan begrijpt best, wat er in het pakje zit, dat elke Vrijdag klaar ligt voor de juffrouw. De juffrouw woont in Utrecht en in de grote stad is een zak haverhout of een pond rogge heel wat waard.
 „Juffrouw,” heeft Gert-Jan al eens gevraagd: „mag ik ook meel leren als u Hettie les geeft?”

25

hier alleen 's Zondags dragen en Gert-Jans moeder had twee jurken gemaakt, die niet zo gauw vuil werden en verder natuurlijk een paar flinke schorten.
 De mooie krullen werden samengevlochten in twee leuke staartjes en voortaan dansten op haar rug twee rode strikken.
 Zo was Hester veranderd in Hettie. Het bleke stadskindje was een gezond, fris boerenkind geworden.
 Maar dat is alleen wat je met je ogen kunt zien. Er is ook iets, dat niet veranderd is. Gert-Jan weet dat wel, al kan je dat niet zien. En dat is het verlangen van Hettie naar haar moeder en vader. Altijd denkt ze aan hen, ze praat vaak over hen en Gert-Jan weet, dat Hettie wacht op later . . . „als mama en papa terugkomen.”
 Hettie noemde Gert-Jans moeder in het begin ook „tante”. Maar vader vond 't beter, dat ze „moeder” zou zeggen. Dat was voor Hettie een beetje vreemd . . . ze had immers zelf een vader en moeder! Maar vrouw Scheltink had een mooie oplossing gevonden. Er waren twee naampjes, die Gert-Jan, toen hij zo klein was als Hettie, altijd gebruikte. Hij noemde vader en moeder toen „Vadie en Moekie”. En nu mag Hettie hen ook zo noemen. Dat is veel beter. Nu zal een vreemde denken, dat Hettie hun dochter is en dat Gert-Jan haar broer is.
 „Nou, Hettie . . . instappen,” zegt Gert-Jan, als ze eindelijk weer boven zijn.
 „Kijk . . .” zegt Hettie; „Moekie roept . . . we moeten zeker thuiskomen.”
 Achter „'t Zandhuus” staat Gert-Jans moeder. De kinderen zien haar wenken.
 „De juffrouw . . .” schiet het Gert-Jan opeens te binnen.
 Met een vaartje gaat 't voor de laatste maal naar beneden. Onder aan de helling wijpt Gert-Jan kwiek uit het rijdende karretje. Op een draf blijft hij er voor lopen. Het touw, waar hij mee sturen kan, gebruikt hij nu om te trekken. En zo gaat 't op huis aan.

24

„Best hoor, Gert-Jan . . .”
 „En mag ik dan ook thuisblijven, net als Hettie?” vroeg Gert-Jan toen met een olijk gezicht.
 „Dat zou je wel willen, hè . . . kom jij maar gezellig elke dag naar school hoor, lullak . . .” had Juf geplaagd.
 Gert-Jan staat aan de deur als Juf klaar is met de les. Hij haalt nu vlug haar fiets. Dat is altijd zijn werkje.
 „Dank je, galante ridder,” zegt Juf lachend als ze opstapt.
 Maar wat dat nu betekent, weet Gert-Jan heus niet.

26

HET MOEDERTJE

„O . . . wat lief . . . wat érg lief . . .” zegt Hettie op een morgen als boer Scheltink met een wit wollen hoopje de keuken binnenkomt.
 Aan het witte hoopje zitten vier pootjes en een klein stemmetje komt uit het hoopje te voorschijn.
 „Bè . . . bè, bè . . .”
 „O . . . wat lief Vadie,” roept Hettie nog eens opgetogen uit.
 „Hier, hou je schort maar op.”
 Hettie houdt het diertje voorzichtig vast, eerst nog een beetje bangig, maar als ze ziet, dat 't lammetje hulpeloos in haar schoot ligt, aait ze het diertje over zijn kleine kop.
 „Da's voor jou . . .” lacht boer Scheltink, terwijl hij zijn vrouw een knipoogje geeft.
 „Voor mij . . .” zegt Hettie en ze zet zulke verwonderde ogen op, dat de boer en zijn vrouw beiden in de lach schieten.
 „Ja voor jou . . . helemaal voor jou alleen . . . hoe vind je dat?”
 „Maar . . . hoe . . . ik weet niet . . . kàn dat dan? Moet ik er dan ook voor zorgen, eten geven en zo . . . ?”
 „Natuurlijk, dommerd . . . wou jij het beestje dan dood laten gaan van honger? Dan had ik het net zo goed in de wei kunnen laten. Nee hoor . . . je moet er erg goed voor zorgen, net of jij haar moederje bent. Je moet weten, dat ze geen eigen moeder meer heeft.”

27

Een ogenblik later zijn vader, moeder en Hettie bezig met het voeren van het lammetje. Hettie houdt Wollie vast, vader doet 't kleine bekje open en moeder giet er voorzichtig de lauwwarme melk in. Eerst gaat 't niet, maar dan begint 't diertje te slikken en te zuigen.
 „O . . . ze drinkt, ze drinkt,” roept Hettie opgetogen; „'t Is niet een echte baby . . . ze drinkt uit een flesje.”
 Na 't eten moet Wollie weer naar buiten. Boer Scheltink brengt haar in de bleek achter het huis. Daar schijnt het zonnetje en daar mag Wollie rondspringen.
 Hettie blijft bij haar. Ze zal goed op haar baby passen.

't Is een paar weken later.

Wollie is in die tijd een heel stuk gegroeid. Hettie heeft elke dag trouw voor haar gezorgd.

Vrouw Scheltink mocht 't zo nu en dan wel eens vergeten, Hettie vergat nooit wanneer de melk gewarmd moest worden als 't weer etenstijd was voor haar pleegkind.
 Maar nu behoeft dat niet meer zo vaak. Het lammetje eet nu ook

29

„Is er een schaaap dood . . . ?” vraagt vrouw Scheltink.

„Nee . . . niet dood. Vanmorgen was 't moederschaap verdwenen, heel eenvoudig verdwenen uit de wei. Driek heeft nog in de buurt gezocht, maar ik dacht wel, dat hij 't niet zou vinden. 't Is natuurlijk gestolen . . .”

„Waar moet dat toch heen?” zucht vrouw Scheltink; „je hoort tegenwoordig niks anders . . . je bent bang de beesten zo in de wei te laten lopen.”

„Ja, dat zei Driek ook . . . da's nou de vierde diefstal in twee weken tijds hier in de buurt.”

Hettie luistert niet naar 't verhaal van Vadie. Ze is alles vergeten. Ze heeft alleen aandacht voor 't lammetje, dat een beetje klagelijk mekkert, alsof het om z'n moeder roept. Ze streelt het kleine kopje, waarin de grote vragende ogen staan. Ze aait over de zachte vacht en ze praat met haar vriendje. Want ja . . . dat is nu echt haar vriendje! Dat is nu ook iets, dat helemaal van haar is . . . helemaal.

Hettie is er erg gelukkig mee. Dat een lammetje zo lief was, nee, dat wist ze niet. Ze had er natuurlijk wel eens één op een plaatje gezien vroeger, maar zo'n levend diertje was toch veel en veel mooier. Gert-Jan heeft Hector om voor te zorgen. Van Hector is Hettie een beetje bang. Hij is zo groot en hij blaft zo hard. Maar zo'n lammetje . . . dat is veel fijner dan een hond. Het is zo lief, zo vriendelijk. En bijten kan het niet en blaffen ook niet. Nee . . . zij heeft liever . . . ja, nu moet ze toch eerst een naam bedenken.

„Ik noem haar Witje . . . of Wollie . . . wat vindt u de mooiste naam, Moekie?”

„Nou . . . ik zou zeggen, noem haar dan „Wollie” . . . dat lijkt me een aardige naam voor een schaapje.

Maar nu moet het kind eerst eten hebben, is 't niet, vader?”

„Ja . . . 't arme dier heeft honger, zoek maar een zuigfles op en dan zullen we eens proberen.”

28

van het lekkere malse gras, dat onder de appelbomen groeit. Daar kan je aan zien, dat 't al groot wordt.

Op de bleek staat ook Mekkie, de geit.

Maar Hettie vindt haar Wollie veel liever. Ze is een echt moederje voor het kleine diertje. Ze speelt er mee en ze vertelt het hele verhalen, net als een echte moeder dat doet aan haar kindje. 't Is koffietijd en vrouw Scheltink loopt achter de schuur heen om Hettie te roepen voor haar beker melk.

„Hè . . . waar is 't kind nu . . . ?” denkt ze, als ze Hettie niet op de bleek ziet. „Ze zal toch niet stilletjes de weg zijn opgegaan? Maar wacht, misschien is ze in haar huis.”

Hettie's huis is een oud varkenshok, dat al lang niet meer gebruikt wordt. Vader bergt er wat oude spulletjes op, zoals planken en stenen. Ervoor liggen een paar bossen rijshout. Dat is het huis van Hettie.

Als ze naderbij komt, hoort moeder Hettie's stemmetje. Ze ziet 't kindje zitten tegen het rijshout en Wollie ligt voor haar. 't Is net, of 't lammetje aandachtig luistert naar de stem van het meisje. „Ja . . .” zegt dat stemmetje; „jij hebt geen moeder meer, Wollie. Jouw moeder is dood. Dat is erg, heel erg. Elk kindje heeft een moeder. Ik heb ook een mama. Als mijn mammië terugkomt, dan ga ik weg, heel ver weg. Dan ga ik in de auto . . . toet, toet, en dan rijd ik heel hard terug naar ons huis. Want ik woon nu bij Moekie en Vadie en Gert-Jan, maar dat is maar eventjes, hoor. Later ga ik weer terug naar de stad. Dan komt mammië mij halen. Maar . . . nu moet je goed luisteren, Wollie . . . als ik in de auto ga rijden, dan mag jij ook mee. Je mag naast me zitten, hè . . . en dan rijden we samen naar mijn huis. En dan vraag ik aan papa, of hij een mooi huisje voor jou maakt. Een huisje, waar je in kan slapen.

Om je hals doe ik dan een mooie rode strik met een klein belletje. Dicht bij ons huis is het park. Daar gaan we dan samen elke dag wandelen, jij en ik, hè? Vind je dat niet leuk?”

30

„Bè . . . bè,” zegt Wollie en ’t diertje strijkt zijn kop langs de knieën van Hettie, alsof het wil zeggen: fijn hoor . . .

„Bè . . . bè,” blaast ’t schaapje.

„En nu moet je nooit meer huilen, hoor Wollie. Want ik weet wel, wat je dan zegt. Dan zeg je natuurlijk . . . bè . . . bè . . . ik wil naar mijn moeder toe. Maar je moet groot zijn. Ik ben ook groot. Ik huil ook niet meer om mijn mama. Dat doen alleen kleine kindertjes. Ik wacht tot mijn mama me komt halen . . . fijn zal dat zijn, hè . . . ?”

Vrouw Scheltink heeft het hele verhaal aangehoord. Ze wilde Hettie roepen, maar ze kon het niet, ze moest luisteren. Er is een brok in haar keel gekomen.

De laatste tijd praatte ’t kindje maar zelden meer over haar moeder en vader en vrouw Scheltink had zich wel eens afgevraagd, of Hettie nu niet zoveel meer aan hen dacht als vroeger.

Toen Hettie pas op „’t Zandhuus” was, had ze vaak gehuild en om haar moeder geroepen. Vrouw Scheltink voelde zich dan zo hulpeloos en bedroefd: ze kon het kleine meisje immers niet helpen.

Ze had wel begrepen, dat de tante, waar Hettie eerst in huis was geweest, het kind getroost had met de belofte, dat haar moeder haar later zou komen halen.

En o, een enkel keertje had ze ook die woorden van troost op haar lippen gehad. ’t Was ook zo erg een klein kind om haar moeder te horen roepen. Maar ’t was immers helemaal niet zeker, dat haar moeder ooit terug zou komen. Nee, ze kon het meisje niet troosten met zo’n belofte.

Vaak had ze gebeden, of God haar wijsheid wilde geven om Hettie te kunnen helpen. ’t Kind liefhebben, ja, dat kon ze en dat wilde ze. En ze had geprobeerd om voor Hettie een echte moeder te zijn. Daarna was ’t veel beter gegaan. De huilbuien waren weggebleven en over haar moeder praatte Hettie wel, maar niet meer zo als eerst.

31

HETTIE . . . PAS OP!

Zaterdag.

„Een reuze dag,” vindt Gert-Jan. Hij heeft dan de hele dag geen school en hij kan dus fijn spelen met Hettie.

’s Middags stopt moeder hem in de grote teil en krijgt Gert-Jan z’n Zaterdagse beurt. En dan ’s avonds . . . de Zaterdagavond is anders dan een gewone avond. Als hij lekker fris gewassen is, krijgt hij z’n pyama aan en dan mag hij nog een poos opblijven. Moeder zet chocolademelk, of nee . . . dat kan nu niet meer, maar ze zet toch wat lekkers, koffie of anijsmelk.

Ja, de Zaterdag is echt een fijne dag.

Vandaag zijn Gerrit van oom Henk en Piet Wilmlink er en Gert-Jan heeft een prachtig spel bedacht voor deze morgen.

„Moet je luisteren, jongens . . . ik woon met Hettie hier in dit huis . . . ’t oude varkenshok in de boomgaard — en Hettie is mijn grote zus, zullen we zeggen, hè? Dan moeten Gerrit en Piet een paar Moffen zijn, hè . . .”

„O, aardig,” zegt Piet lachend; „’n leuk baantje krijgen wij . . .”

„Nou ja, ’t is maar om te spelen,” gaat Gert-Jan er op in.

„Ga verder . . .”

„Nou en dan komen de Moffen hier ’t huis onderzoeken. Ze moeten Hettie hebben . . . en dan ga ik er natuurlijk van door met haar . . . en dan verstoppen we ons en jullie zoeken net

33

En nu . . . nu hoort ze het lieve stemmetje van Hettie, dat zo vol vrouwen vertelt van de gedachten, die binnen in haar leven. Ze hoort de verwachting, die nog steeds haar hartje vervult: „later . . . als mammië terugkomt . . .”

Tranen komen in haar ogen, tranen van medelijden met het meisje, dat wacht op haar moeder en op haar vader, die misschien nooit zullen terugkomen.

Vrouw Scheltink gaat stillerjes weg, zoals ze gekomen is. Ze kan nu niet met Hettie praten. Ze huult van verdriet over haar kleine meisje en ze moet nadenken over alles wat ze gehoord heeft. ’t Is zo heel erg moeilijk om Hettie te helpen. ’t Kind is nog zo klein, het begrijpt niets van al de verschrikkelijke dingen, die er gebeuren. Ze durft ’t niet aan om Hettie’s verwachting zo wreed te verstoren: ’t kan immers, dat haar vader en moeder éénmaal terugkomen.

„O, Heere . . . help Gij me toch,” bidt vrouw Scheltink; „ik weet niet wat ik doen moet . . . ’t is alles zo moeilijk. Laat me toch een goede moeder zijn voor ’t kind, dat zoveel moet missen.”

32

zo lang tot je haar vindt. Weet je wat . . . ik zal Hector ook loslaten, da’s dan mijn waakhond zullen we zeggen.”

„Dan is ’t drie tegen twee . . .” beweert Piet, die ’t nog maar steeds half naar de zin is, dat hij voor Duitser moet spelen.

„Nou . . . nemen jullie ’m dan,” biedt Gert-Jan onmiddellijk aan; „da’s misschien wel zo leuk . . . dan is ’t jullie speurhond. Dan laat je ’m aan iets ruiken van Hettie, d’r jas of d’r klompen . . .”

„Die ze aanheeft zeker,” plaagt Piet.

„Nou ja . . . je begrijpt ’t best, doe nou niet zo flauw . . . ’t is best een leuk spel, dat zal je zien.

Nou ga ik met Hettie wegruipen . . . over — laten we zeggen — vijf minuten, beginnen jullie te zoeken. Je maakt zelf Hector maar los, want als ik het doe loopt hij mij natuurlijk achterna.” Gert-Jan weet op de boerderij vanzelf de beste plekjes te vinden. In ’t hooi kruipen is niks . . . daar zoeken ze altijd ’t eerst, maar achter de paardenstal in ’t hok waar ’s winters altijd de voerbieten worden bewaard of in ’t kleine stalletje, waarin ’t oude hok van Hector staat . . . daar zullen ze hen vast niet zo gauw vinden.

„Kom mee, Hettie . . . d’r zijn Moffen in huis . . . niet echt natuurlijk . . .” zegt Gert-Jan er gauw achter, bang, dat Hettie zal schrikken.

„Kom . . . dan gaan we wegruipen . . .”

„Boven?” vraagt Hettie.

„Nee, niet boven . . . da’s alleen als de echte Moffen komen, hè? We verstoppen ons in ’t hok van Hector in ’t kleine stalletje . . . kom maar mee. En niks zeggen hoor, geen kik mag je geven als ze daar komen zoeken.”

Als ze op hun donkere plekje zitten — erg nauw is ’t, want zo groot is ’t oude hok niet — moet Gert-Jan opens weer aan dat andere plekje denken.

Dat andere plekje is boven op zolder achter het schot, waarin

34

vader een deurtje gezaagd heeft. Dat deurtje kan je helemaal niet zien, als je 't niet weet. Alleen vader en moeder, Hettie en hij weten, dat het er is . . . en niemand anders.

En achter dat kleine deurtje is een mooi plaatsje . . . een geheim plaatsje. Dat weet ook niemand dan zij alleen.

Vader heeft Hettie geleerd hoe ze 't deurtje open kan doen en als ze er in is, hoe ze 't weer moet sluiten. Ze weet precies waar ze in 't donker achter het schot moet gaan zitten. Er staat daar een grote kist. Die kist is erg zwaar, want moeder bewaart er 's zomers wollen dekens in. Achter die kist is een holletje, waar Hettie in kan kruipen.

Dat plekje is voor Hettie. Als er echte Moffen komen, moet ze zich daar verbergen. Hettie weet precies wat ze moet doen als dat eens gebeurt.

Ze is nog wel klein, maar toch begrijpt ze heel goed, waarom vader dat geheime plaatsje gemaakt heeft.

„Nu is 't maar een spelletje,” denkt Gert-Jan; „maar als Hettie boven moet weggkruipen, 's avonds of 's nachts . . . dan is 't geen spelletje, dan is het echt . . .”

Hettie kan best stilzitten. Ze zegt helemaal niets en ze verroert zich niet. Ze weet erg goed wat ze doen moet, dat ziet Gert-Jan nu wel.

„Stil Hettie . . .” fluistert Gert-Jan; „daar komen ze . . . niks zeggen hoor.”

Ze horen Piet en Gerrit eerst in de paardenstal en een ogenblik later staan ze voor hun schuilplaats.

„Wo zijn die Hollender . . .” zegt Gerrit op z'n namaak-Duits.

„Weis niet . . . weis niet,” praat Piet grinnkend de enige woorden na, die hij wel eens gehoord heeft. Dan gaan ze weer weg.

„Je kan zien, dat 't geen echte Moffen zijn . . .” lacht Gert-Jan; „. . . die zoeken wel anders, denk ik.

Kom mee, Hettie, dan gaan we kijken waar die lui zitten.”

35

Maar hij blijft staan. Hettie duwt haar hoofdje tegen zijn jas. Net of ze zeggen wil: „Jij moet me helpen Gert-Jan . . .”

Maar hij kan haar niet helpen. Gert-Jan kijkt naar vader. En dan . . . dan ziet hij, dat vader tegen hem lacht.

„Je moet bij moeder komen,” zegt vader en Gert-Jan begrijpt wat vader bedoelt.

Vader wil natuurlijk zeggen: „sta niet zo suf te kijken, Gert-Jan en doe niet zo bang. Vader lacht en dat betekent: wees maar gerust . . . ze komen niet om Hettie te halen.

De twee Duitsers lopen naar het hek van de wei. Ze kijken niet naar de twee kinderen.

Dan trekt Gert-Jan Hettie mee en in een ren gaat 't naar de keukendeur.

Moeder staat voor het raam. Ze ziet ook bleek en haar gezicht staat een beetje boos.

„Kom hier . . . en binnen blijven,” zegt ze.

„Moeder . . . komen ze Hettie . . .”

„Stil, stil . . .” gebiedt moeder met een hoofdknik naar Hettie om hem duidelijk te maken, dat hij haar niet moet laten schrikken.

„Wat moeten ze . . . moet vader mee?”

„Wel nee, jongen . . . doe niet zo bang. Ze komen een paard halen, dat vader moet leveren voor de weermacht. Dat moeten alle boeren.”

„Nemen ze dat zo maar mee?”

„Ja . . . natuurlijk . . . dat noemen ze vorderen . . . paarden vorderen.

Eerst twee koeien en nu een paard,” zegt ze er met een zucht achter: „een mens weet niet waar dat heen moet . . .”

Maar dan ziet ze het witte gezichtje van Hettie.

„Kom eens bij me, liefje,” zegt ze vriendelijk, terwijl ze haar pleurind op schoot neemt.

„Wat pikier ik over paarden en koeien,” verwijst ze zichzelf en m'n kleine kindje heeft van bangheid, omdat ze denkt, dat

37

Ze kruipen een voor een 't hondenhek uit en Gert-Jan duwt voorzichtig de staldeur een kiertje open.

„St . . .” fluistert hij; „ze zijn op zij van de schuur. Kom vlug . . . als we kwiek zijn, kunnen we achterom lopen en dan over 't erf naar voren.

Stil maar hoor, ik zal je beschermen, ik zal je wel helpen, dat de Moffen je nooit kunnen vinden,” speelt Gert-Jan zijn spelletje verder; „. . . geef me maar een hand. Zo . . . en nou op je tenen lopen, anders hoort de vijand ons . . . daar gaan we . . .”

Gert-Jan houdt de staldeur zo ver open, dat Hettie er door kan glippen.

Hè . . . dat akelige ding knerst en piept van belang.

„Vooruit, Hettie . . . lopen.”

Maar Gert-Jan heeft misgerekend. Piet komt juist uit het varkenshok kruipen in de boomgaard. Hij ziet de twee vluchtelingen er van doorgaan.

„Hettie . . . pas op . . . de Mô . . .”

De woorden blijven verder van schrik in Gert-Jans keel steken. Hij heeft Hettie's hand gegrepen en 't kindje meegetrokken om voor de vijand te vluchten. Hij rent met haar de hoek om van de schuur en dan houdt hij plotseling zijn vaart in.

Gert-Jan staat stokstijf. Hij wordt opeens bleek van schrik. En Hettie wordt ook bleek.

Want op 't erf lopen twee Duitsers in hun groene pakjes. Vader loopt naast hen en Hector springt er blaffend om heen.

Een ogenblik weet Gert-Jan niet wat hij moet doen.

Eén gedachte heeft hij . . . „ze komen Hettie halen.”

Hij moet voor Hettie zorgen . . . hij moet haar helpen, maar dat kan nu niet meer . . . 't is te laat.

Ze hebben Hettie natuurlijk al gezien. Dadelijk zullen ze haar beetpakken en dan moet ze mee . . .

Gert-Jan denkt er heel even over om hard terug te lopen.

36

't om haar te doen is . . . arm schaapje . . . wat moet jij al een akeligheid meemaken in je jonge leventje.”

„Vadie is 't paard uit de wei halen,” vertelt ze dan met een opgewekte stem. „En als ze bles hebben, gaan ze weer weg, hoor Hettie.”

't Kindje duwt haar hoofd tegen moeders jurk en er komen een paar dikke tranen te voorschijn.

„Ik ben . . . zo bang,” snikt Hettie; „ik wil bij u blijven . . .”

„Natuurlijk, Hettie . . . wat dacht je, jou mogen ze nooit meenemen, hè? Laten ze bles dan maar halen, hoor, dat geeft niks, hè kindje . . . maar jij blijft fijn bij ons.”

„Hier zijn ze . . .” roept een stem buiten en het hoofd van Gerrit komt boven het keukenraam uitkijken.

Gert-Jan gaat naar de deur.

„Hoor 's,” zegt hij; „d'r zijn twee Duitsers . . .”

„Laat Piet en Gerrit maar even binnenkomen,” zegt moeder. Gert-Jan vertelt het verhaal van zijn ontmoeting op het erf.

Moeder is met Hettie naar de voorkamer gegaan. Ze wil niet, dat het meisje weer schrikt, als de twee Duitsers weggaan.

„Ik ben bang,” zegt Hettie weer.

„Stil maar . . . heus, je moet niet bang zijn, meisje. Zullen we samen bidden, Hettie . . . zullen we vragen aan de Heere, of Hij je bewaren wil, of Hij wil maken, dat je bij ons kan blijven . . .”

„Ja,” knikt Hettie en moeder vraagt in heel eenvoudige woorden, zo, dat het kleine meisje het kan begrijpen, of de Heere haar pleegkind wil bewaren en of Hij wil zorgen, dat zij kan blijven wonen in „'t Zandhuus.”

Een kwartiertje later staat boer Schelink weer op zijn erf. Boven zijn ogen ligt een diepe rimpel.

Door 't hek gaan twee groene uniformen en erachter sjokt Bles. Hector loopt ook mee, net of hij van plan is om Bles, nu hij in vreemde handen is, gezelschap te houden en op hem te passen. Toen de boer hem had gefloten, was hij wel even terug gekomen,

38

doch halverwege was de hond blijven staan en toen was hij weer omgekeerd.

„Die komt dadelijk wel terug . . . ,“ denkt boer Scheltink; „k Wou, dat ik 't ook kon zeggen van Bles.“

Bles, die goeie, ouwe Bles! 't Paard was wel oud en zwaar werk kon 't niet meer doen. Maar om 't op die manier kwijt te raken, dat gaat boer Scheltink aan zijn hart.

In zijn hand houdt hij een stuk papier. Dat is z'n bewijs, dat hij Bles heeft verkocht.

„Jawel . . . 't mocht wat! Die centen zou hij wel nooit te zien krijgen.“

Met een boos gezicht loopt hij naar binnen. In de keuken zijn alleen de drie jongens, die stiekem door 't raam Bles hebben nagekeken.

„Waar is je moeder?“

„Binnen,“ zegt Gert-Jan met een benepen stem. Hij zou wel kunnen huilen, want hij houdt van Bles, het oude paard. 't Is net, of hij een heel goede vriend van hem voor 't laatst heeft gezien. Maar huilen doet hij niet. De jongens zouden hem misschien uitlachen.

„Ik had die lui wel kunnen slaan, zegt boer Scheltink tegen z'n vrouw; „die brutale rekels met d'r schreeuwstemmen.“

„Pas toch op, man . . . o, pas toch op. Je bent zo driftig . . . 't zou je alleen maar narigheid brengen,“ waarschuwt moeder bang.

„Laten we maar dankbaar zijn, dat ze niet wat anders kwamen halen.“

„Laten ze er achter en boer Scheltink begrijpt wat zijn vrouw bedoelt.“

„Da's waar . . . da's waar,“ beaamt de boer, terwijl hij Hettie op z'n arm neemt.

„Kom mee, peuter,“ zegt hij en hij zet Hettie nog een stapje hoger; bovenop zijn sterke schouder.

„Eens zal d'r toch een eind komen aan de oorlog, wat jij?“

lacht hij dan.

„God geve het,“ zegt zijn vrouw er ernstig achter.

39

komt wel terecht. Die kunnen ze toch niet altijd vasthouden en als hij de kans krijgt weet hij best de weg terug te vinden naar „t Zandhuus“.

Gert-Jan is maar half getroost door vaders woorden. Hij zou 't wel erg graag willen geloven, dat vandaag of morgen Hector weer terug zal komen, maar in zijn hart weet hij, dat vader 't maar zegt voor hem. Die Moffen hebben Bles en Hector gestolen . . . da's vast.

„Zullen we moedertje spelen?“ vraagt Hettie en ze trekt Gert-Jan mee.

Op de bleek staat Wollie. Het vrolijke diertje springt op haar toe. Elke morgen gaat Hettie met Gert-Jan haar pleegkind buiten brengen. Gert-Jan is sterk. Hij kan de pin stevig in de grond duwen. Aan die pin zit het lange touw vast. En aan dat touw zit Wollie.

Zo kan het diertje wel huppelen en springen, maar weglopen kan het niet.

„Jij bent de vader hè, Gert en ik de moeder . . . en dan moet Wollie ons kind zijn . . . ,“ praat Hettie vrolijk.

„Dan gaan we samen in ons huis wonen.“

„Ja . . . da's best, hoor.“ Gert-Jan kruipt achter Hettie door het lage deurtje.

„Wacht 's . . . ik zal eerst 't huis eens opruimen.“

Gert-Jan gaat aan 't werk. Hij stapelt de oude stenen op langs de kant. In 't midden komt een plank op twee stapeltjes stenen en aan de kant vier stoelen, ook van stenen.

Hettie vindt 't prachtig.

„Ik vraag Moeki, of ik m'n serviesje mag.“

„Da's goed . . . dan zal ik terwijl de andere planken naar buiten sjouwen,“ oppert Gert-Jan.

Als hij daarmee klaar is, gaat hij in het gras liggen. Wollie vindt 't wel fijn. Ze springt om Gert-Jan heen en samen rollebollen ze door het gras.

41

HECTOR

„Nou is 't al drie dagen, vader . . .“

„Wat jongen . . . wat is al drie dagen?“ vraagt boer Scheltink een beetje verstrooid.

„Wel . . . dat Hector weg is natuurlijk . . . da's nou al drie dagen geleden. Zou hij nog terugkomen, denkt u?“

Die vraag heeft Gert-Jan al vele keren aan zijn vader gedaan. Boer Scheltink had verleden Zaterdag, toen hij Bles had moeten leveren, niet meer verder gedacht aan Hector.

's Middags na 't eten wilde Gert-Jan de hond z'n schaal met aardappelen brengen. Maar hoe hij riep en floot, Hector was nergens te zien.

„Da's waar ook . . . ,“ had vader zich herinnerd; „die hond is met Bles meegelopen. Hij wou niet terugkomen toen ik floot. Maar 'k dacht, dat hij wel gauw rechtsomkeert zou maken en 'k heb er verder niet meer aan gedacht.“

Voor Gert-Jan was 't verdwijnen van Hector een heel verdriet. Eerst Bles en toen Hector, dat waren twee trouwe vrienden, die hij op één dag kwijtgeraakt was.

Ja, die Zaterdag was een dag, die Gert-Jan niet gauw zou vergeten. Een echt verdrietige dag.

„Kom, Gert-Jan . . . ,“ zegt vader en hij probeert opgewekt te praten; „ga nou maar buiten spelen met Hettie . . . die hond

40

„Waar zou Hettie nou toch blijven?“ denkt Gert-Jan.

Hij loopt om de schuur heen naar het erf.

„Hettie . . . Hettie . . .“

Wat is dat . . . wat hoort hij daar . . . dat lijkt Hector wel. Maar nee . . . dat kan immers niet, Hector is weg en hij zal wel nooit terugkomen.

Maar dat geblaf op de weg . . . 't lijkt toch net, of 't Hector is. Gert-Jan loopt vlug naar het hek.

Maar voor hij er is, komt een grote hond 't erf oprennen.

„Hector . . . Hector . . . brave beste hond . . . ben jij 't jongen?“, zegt Gert-Jan en er komen tranen van blijdschap in z'n ogen. De hond springt als een dolle tegen z'n baasje op.

„Ben je dan ook zo blij, jongen . . . kom dan toch . . . Moeder . . . moeder . . . Hector is terug,“ roept Gert-Jan dan uitgelaten in de keukendeur.

Vrouw Scheltink komt naar buiten met Hettie.

„Hoe is 't mogelijk . . . ,“ zegt ze.

Ze wil de hond over zijn rug strelen, maar Hector doet zo raar. Hij rent telkens naar het hek en terug. 't Is net, of hij Gert-Jan beduiden wil, dat hij mee moet gaan.

„De hond heeft wat, Gert . . . da's vast,“ zegt moeder; „hij doet zo vreemd . . .“

Maar al gauw begrijpen ze, wat Hector wil, want daar . . . daar komt . . .

Kalmpjes, als kwam ze zo terug uit de wei, komt daar door het hek het erf opstappen . . . Bles!

Bles, de goeie, ouwe Bles!

Gert-Jan en moeder staan met open mond te kijken naar het rustig voortsjokkende paard. Het touw van d'r halster hangt los en sleept over de grond.

Gert-Jan is zo verbaasd, dat hij eerst geen woord uit kan brengen.

„Wel heb je nou ooit . . . ,“ da's alles wat moeder kan zeggen.

En terwijl loopt Bles kalmpjes langs hen heen naar de staldeur.

42

die openstaat. Ze stapt er binnen zoals ze er al honderden keren is binnengestapt. Dan eindelijk schreeuwt Gert-Jan: „Bles . . . da's Bles, moeder . . . hoera, Bles is terug. En Hector heeft hem meegebracht . . .”

„Wel heb je nou ooit,” zegt moeder nog eens; „de wonderen zijn de wereld niet uit . . . Bles terug en Hector heeft hem meegebracht,” praat ze Gert-Jans woorden na.

Gert-Jan rent naar de stal. Daar staat Bles voor de lege ruif, Gert-Jan strijkt haar over d'r hals en Bles duwt haar vriendelijke kop naar omlaag, naar 't gezicht van Gert-Jan, haar kleinen baas, Gert-Jan haalt een mand met gras, Gisteren heeft hij die net vol gesneden voor de konijnen. Maar nu is 't gras voor Bles.

„Hier, jongen . . . eet maar lekker op.”

Moeder staat met Hettie in de deur van de stal.

„Wat zal vader blij zijn,” zegt ze: „hij heeft 't er zo kwaad mee gehad, dat hij 't beest moest missen. En nou . . . 't lijkt wel, of God onze bezorgdheid wil beschamen. 't Is echt een wonder . . . dat is het.”

43

Diek ziet 't eerst de jongen en het meisje boven op de paardenrug.

„Kijk 's baas . . . dat lijkt Gert-Jan wel en Hettie.”

„Dat kan niet . . .” aarzelt boer Schelting, terwijl hij z'n hand boven de ogen houdt om tegen de zon in te kijken. Maar dan opeens laat hij z'n gereedschap in de steek.

En dat is niet, omdat hij z'n zoon en z'n pleegdochter herkent, nee . . . boer Schelting ziet wat anders . . .

„Diek . . . dat lijkt Bles wel . . . Maar nee, dat kan niet,” zegt hij er plotseling achter. Maar toch loopt hij door.

Maar dan . . . wie komt daar aanrennen? Wie springt daar uitgelaten tegen den boer op? Da's Hector.

Maar als Hector terug is, dan . . . dan kan 't ook . . .

En nu ziet boer Schelting het: . . . 't is heus Bles.

Maar hoe kan dat? Hij droomt toch niet?

„Vader . . . vader . . .” schreeuwt Gert-Jan al uit de verte; „vader . . . Bles is terug . . .”

Z'n ene hand zwaait met z'n pet door de lucht en met de andere houdt hij Hettie stevig vast.

Als Gert-Jan aan vader zijn verhaal verteld heeft, zegt Diek: „'t Is een wonder . . . een écht wonder”.

„Dat is het . . .” beaamt vader.

Moeder heeft 't wel goed gezien, want boer Schelting zegt tenslotte tegen Diek: „Laat Bles maar in de wei . . . da's minder gevaarlijk dan thuis. De heren moesten soms in d'r hoofd krijgen om nog eens te komen kijken.”

„Eigenlijk moest je d'r terug brengen naar de Moffen,” zegt Diek met een knipoogje naar Gert-Jan.

„Kun je net denken, hè . . . 'k zal die heren d'r papertje terugsturen . . . na de oorlog natuurlijk, maar Bles blijft nou bij z'n ouden baas. Wat jij, jongen?”

Boer Schelting klopt het dier op z'n brede nek.

Diek brengt Bles in de wei en vader gaat met Gert-Jan en Hettie terug naar huis.

45

„Moeder, luister 's.” Gert-Jan fluistert moeder wat in het oor.

„Mag het . . . ja, toe . . . mag het . . .?”

„Nou vooruit dan . . . als je maar voorzichtig bent.”

„En mag Hettie ook mee en Hector natuurlijk.”

„Vooruit dan . . . maar kalmpjes aan, hoor.”

Als Bles klaar is met z'n maal, brengt Gert-Jan hem weer naar buiten.

Moeder maakt het halster vast en dan hup, geeft ze haar zoon een zetje en hij zit boven op de brede paardenrug.

„Durf je, Hettie?” vraagt moeder.

„Ja hoor,” zegt 't kleine ding parmantig. Ze heeft wel meer op de rug van Bles gezeten.

„Een . . . twee . . . huplala,” lacht moeder, die ook erg verheugd en blij is met de terugkomst van Bles.

Gert-Jan heeft een prachtig plannetje in moeders oor gefluisterd. Vader is aan 't werk op 't roggeveld. Daar is ook een stuk weigron van „'t Zandhuus”, de Achterwei noemen ze dat meestal. Gert-Jan wil vader verrassen. Wat zal vader ogen opzetten, als hij met Bles aan komt stappen! Da's veel en veel leuker dan 't te gaan vertellen alleen.

Vrouw Schelting had wel oren voor Gert-Jans plannetje. Kwaad kan 't niet. Bles is zo rustig en vertrouwd, dat ze zich daar geen zorgen over behoefde te maken.

„Bles is beter dáár dan hier, verbeeld je eens, dat die Duitsers terug zouden komen,” had ze gedacht.

En daarom mogen Gert-Jan en Hettie uit rijden gaan.

Bles sjokt op z'n kalme gangetje 't zandpad af.

In de verte ziet Gert-Jan vader en Diek al. Ze zijn bezig met 't roggemaaien.

Maar zij zien Gert-Jan en Hettie nog niet. Dadelijk komen ze op 't open stuk van 't Zandpad. Daar staan geen elzstruiken.

44

„Da's een fijne dag vandaag, hè vader?” zegt Gert-Jan, als ze 't hek van „'t Zandhuus” binnengaan.

„Ja, jongen, zeg dat wel . . . we hebben reden om dankbaar te zijn . . .”

Als ze de keuken binnestappen, staat moeder juist gereed om 't blad met koffiegerei naar binnen te brengen.

„Bezoek,” weet Gert-Jan.

„Dominee is er . . .,” zegt moeder, terwijl ze zich bij de deur omdraait.

En dan ziet hij dat moeders gezicht erg bedroefd en ernstig staat.

„Da's vreemd . . . erg vreemd,” peinst Gert-Jan.

46

EEN DROEVIIGE BOODSCHAP

Nu is het avond.
 Gert-Jan zit naast vader en moeder op de bank voor het huis.
 Hij mag nog even opblijven.
 Het is een warme dag geweest vandaag. De zon zakt weg achter de toren van de kerk. Net een vurig rode bal, die in de lucht hangt.
 Gert-Jan knijpt z'n ogen half dicht en tussen z'n wimpers door kijkt hij naar de dalende zon, die alles op 't erf in een mooi gouden licht zet.
 Vader is moe van het werk. Hij trekt aan zijn pijp, die alweer uit is gegaan. En moeder heeft in haar hand een kous van Gert-Jan. Maar de stopnaald gaat niet zo rap als anders. Telkens blijft hij steken, als moeder opkijkt. Ze staart naar de mooi gekleurde avondlucht en Gert-Jan hoort haar zuchten.
 't Wordt langzamerhand bedtijd voor hem, maar Gert-Jan zegt niets. Hij doet of hij in zijn boek van school leest en vader en moeder schijnen te vergeten, dat hij nog naast hen zit. Vader steekt een lucifer aan en Gert-Jan kijkt naar het vlammetje dat op en neer gaat, uit - aan - als vader z'n pijp aantrekt. Een ogenblik later is de pijp weer uit. Vader klopt hem leeg tegen de hak van z'n klomp, maar een nieuwe steekt hij niet op. Hij blijft net als moeder in gedachten verdiept kijken naar

47

hij nooit, nooit terug. 't Kindje zou altijd blijven wachten misschien. 't Is beter zo, al is 't heel erg verdrietig voor ons meisje . . . haar vader en moeder zijn dood. Laat ze dat nu maar denken. 't Is wel erg verschrikkelijk voor Hettie . . . maar zo is het 't beste."
 „Wat zo'n klein kindje moet meemaken in haar jonge leventje," zucht moeder voor zichzelf en ze kijkt naar Gert-Jan, die net doet, of hij leest.
 „Als Gert-Jan zo nu eens . . . nee, ze moet er niet aan denken . . ."
 „Laten we veel bidden voor de kleine meid," zegt vader.
 „God alleen kan het verdriet van haar jonge hartje wegnemen. Hij is een Vader der wezen en Hij zal ook voor ons pleegkind een Vader zijn. Laten we daarop vertrouwen en . . . laten we proberen om te doen wat wij, mensen kunnen doen. Ze is nog zo jong . . . ze heeft veel liefde nodig, net als ieder ander kind. We kunnen proberen een vader en een moeder te zijn en wat mij betreft . . . ze mag hier altijd blijven.
 „'t Zandhuus" is voortaan haar enige thuis hier op aarde, want familie heeft ze niet meer. Als God eenmaal een einde maakt aan deze verschrikkelijke oorlog, zal er wel niemand meer zijn, die haar zal opeisen. Ze is voortaan ons kind . . . voor altijd. Als God 't wil, blijft ze bij ons. Niemand weet dat . . . maar misschien is het voor het bestwil van het kind. Toen ze hier kwam, had ze de naam van den Heere Jezus zelfs nooit gehoord en wij worden nu door God wellicht gebruikt om dit kind te leren, dat Hij ook voor haar zonden op deze wereld is gekomen. Ook dit Jodenkind kan alleen door het bloed van den Heere Jezus gereinigd worden. Zo moeten we het ook eens bekijken, vrouw . . . als God dit kind wil maken tot een schapje van Zijn grote kudde, kan het tot haar eeuwig voordeel zijn, dat ze hier is gekomen."
 „God alleen weet wat goed is voor haar," zegt vrouw Scheltink

49

de zon, die al dieper wegzinkt achter de huizen in de verte. Moeder is de eerste, die 't zwijgen verbreekt.
 „'t Is wat te zeggen . . . in wat voor een tijd leven we toch . . . een mensenleven telt minder dan niks . . ."
 Gert-Jan weet wel wat moeder bedoelt. Hij heeft bij stukjes en beetjes het verhaal gehoord, dat dominee Wielens vanmiddag aan vader en moeder verteld heeft. Het is een erg droevig verhaal.
 Ergens in een kamp bij Assen, daar is het gebeurd. In dat kamp waren de vader en moeder van Hettie gebracht. De mensen, Joden waren het allemaal — hadden het daar erg slecht. Ze werden geschopt en geslagen en eten kregen ze bijna niet. In dat kamp was de moeder van Hettie gestorven. Haar vader moest naar een heel ver land. Hij moest daar heel hard gaan werken. Hij werd daarheen gebracht in de trein met beestenwagens. Maar toen die trein langs een overweg reed, had hij een klein plankje naar buiten gegooid. Iemand had dat plankje gevonden. Dat plankje was eigenlijk een brief, want in een paar woorden stond er op geschreven, dat Hettie's moeder gestorven was en er stond ook een adres op. 't Moeten goede mensen geweest zijn, die deze vreemde brief hebben gevonden, want zij schreven naar het adres, dat op 't stukje hout gekrabbeld was. Zo zijn de mensen, waar Hettie eerst geweest is, te weten gekomen wat er gebeurd is en zo heeft ook dominee Wielens deze droevige boodschap gekregen.
 Dat is het verhaal, dat de dominee vanmiddag is komen vertellen aan moeder en vader.
 Daarom stond vanmiddag, toen Gert-Jan thuis kwam, moeders gezicht zo droevig en ernstig.
 „Ik moet er al maar aan denken," zegt moeder nu; „'t is toch mogelijk dat Hettie's vader eenmaal terugkomt . . ."
 „Ach nee, vrouw . . . dat weet je toch wel beter. Dominee heeft gelijk . . . als die man naar Polen is gebracht, komt

48

zacht; „ . . . wij kunnen niet meer doen dan veel van haar houden . . ."

Als Gert-Jan een kwartiertje later stilletjes de trap opgaat naar zijn kamertje, hoort hij Hettie's stemmetje achter het houten schot. „Zou ze nog wakker zijn," denkt Gert-Jan. Moeder is vanavond wel driemaal naar boven gegaan om te kijken of het kindje nog sliep. Zou hij even durven kijken? Als ze nu eens wakker geworden is en ze dan ligt te denken aan wat moeder haar vanavond heeft verteld? Gert-Jan is ook bedroefd om Hettie en in zijn hart woont een groot medelijden voor het meisje, van wie hij in de maanden dat ze op „'t Zandhuus" woont is gaan houden, net of het z'n eigen zusje was. Hij knipt het kleine lampje aan boven Hettie's bed.

't Kindje ligt blootgewoeld. De dunne deken is half op de grond gegleden. Onrustig draait Hettie zich om, zodat Gert-Jan haar gezichte kan zien. Op haar wangen, die erg bleek lijken in het zwakke licht, ziet hij een glinsterende traan liggen.

Heel voorzichtig om Hettie niet wakker te maken, legt Gert-Jan de deken over haar heen.

Toen Hettie voor 't eerst op „'t Zandhuus" kwam, had hij gezegd, dat hij altijd, altijd Hettie zou helpen. Hij had toen alleen gedacht aan de Duitsers, die zijn nieuwe zusje konden weghalen, maar dit . . . nee . . . dit is eigenlijk nog veel erger. Want nu kan hij Hettie niet helpen . . . hij kan niets doen voor haar . . . helemaal niets . . .

Niets?

Ja toch . . .

„Laten we veel bidden voor het kleine meisje," heeft vader gezegd. Als Gert-Jan daar voor Hettie's bed staat, moet hij aan vaders woorden denken en voorzichtig glijdt hij op z'n

50

kniën voor het kleine bedje. „Heere Jezus, geef toch dat Hettie niet meer zo bedroefd mag zijn en maak mij een echte broer van haar...”

„Een echte broer,” gaan Gert-Jans gedachten verder; „nu blijft Hettie altijd bij hen. Zoveel heeft hij wel begrepen. Ze is nu net een zusje van hem, zoals Fieke van Gerrit. Dat is fijn... nu blijft Hettie altijd op „t Zandhuus.” Maar toch kan hij niet blij zijn. Hettie is immers zo erg verdrietig. Zij is haar vader en haar moeder kwijt. Een ogenblik is Gert-Jan dat verschrikkelijke vergeten. Hij denkt alleen aan zichzelf, dat is dom en slecht van hem.

Gert-Jan heeft moeders stap niet gehoord. Ze is naar boven gekomen om Gert-Jan goede nacht te zeggen en nu ziet ze daar het licht op Hettie's kamertje.

Even wordt ze boos: „Zo'n domme jongen, dadelijk maakt hij haar nog wakker,” denkt ze, maar haar boosheid zakt direct, als ze de deuropening binnengaat.

Stil staat ze en ze wacht.

Maar Gert-Jan, die zijn hoofd in de dekens geduwd heeft, merkt niet, dat moeder binnengekomen is.

Hij schrikt als hij haar hand op zijn schouders voelt.

„Gert, wat doe je?” fluistert moeder.

„Ik... ik... wou...” hikkelt Gert-Jan verlegen; „vader zei, ik moest bidden en Hettie praatte in haar slaap en toen ben ik gaan kijken...”

„Je bent mijn lieve jongen,” zegt vrouw Scheltink zacht. Nog even kijkt ze naar het slapend pleegkind, dan knipt ze het licht uit.

Een ogenblikje later ligt Gert-Jan onder de wol.

Vreemd... in zijn hoofd zingt de wijs van een versje. Wat is het ook weer? O ja... aan dat versje heeft hij gedacht bij vaders woorden, toen ze op de bank zaten voor het huis.

„Daar ruist langs de wolken” is het. Ze hebben het op school

51

BEZOEK

„Aan huis wordt niets verkocht.”

Dat staat op het bord, dat vader aan een paal van het hek heeft gespijkerd.

„'t Lijkt wel wat erg onvriendelijk,” zei moeder toen het bord gebracht werd door Frederiks, den schilder.

„Best mogelijk,” had vader gezegd; „maar 't is niet, omdat ik de mensen niet wil helpen, dat weet je ook wel. Maar met Hettie in huis is 't beter, dat er zo weinig mogelijk vreemd volk op 't erf komt. Tegenwoordig weet je niet wie je kan vertrouwen...”

En zo kreeg het bord z'n plaatsje voor aan 't hek.

Nec... 't was niet, dat boer Scheltink de mensen uit de stad niet wilde helpen!

't Zandhuus wisten velen te vinden, en als er geholpen moest worden, kon men daar meestal wel terecht.

Er waren heel wat mensen, die daar een flesje melk kwamen halen en honderden kilo's tarwe had boer Scheltink voor de gewone prijs verkocht. Zwarte prijzen... nee, die werden op 't Zandhuus niet gevraagd en als 't ging om een paar eieren of een literje melk voor een zieke, dan werd er vaak helemaal niet over geld gesproken. Er waren dan ook heel wat klanten, die, toen ze weer af wilden stappen, een beetje

53

tweestemmig geleerd. En heel zacht neuriet Gert-Jan de wijs verder.

„Geen naam is er zoeter en beter voor 't hart.

Hij balsemt de wonden en heelt alle smart.”

52

vreemd opkeken van het bordje met z'n duidelijke letters.

Er waren er ook, die deden of ze 't niet zagen en zij werden meestal toch wel geholpen, maar dat waren alleen de mensen, die boer Scheltink kende. Vreemd volk werd voortaan weggestuurd. 't Was te gevaarlijk.

Als er eens een verkeerde aan de deur kwam. Je kon aan de mensen d'r neus immers niet zien of ze te vertrouwen waren of niet. En Hettie kon toch niet altijd binnenblijven. Ze speelde meestal buiten met Gert-Jan of met Wollie.

En ja... als je Gert-Jan en Hettie naast elkaar zag... dan kon je uit de verte immers al zien, dat die twee geen broertje en zusje van elkaar waren.

Gert-Jan met zijn lichtblonde kuifje en z'n blauwe ogen en Hettie met haar blauw-zwart glanzend haar en haar donkere kijkers... dat was een zo groot verschil, dat 't iedereen wel direct moest opvallen.

En daarom was 't beter zo. 't Bord hield de vreemdelingen van 't erf.

„Liefst zo weinig mogelijk pottenkijkers,” zei vader dan.

't Is herfst geworden. De zomer is weggegaan met een paar mooie zonnige dagen tot besluit. Het land wordt klaargeemaakt voor de winter.

Regen is 't nu alle dag en een felle wind buigt de krakende takken van de oude lindenboom voor 't Zandhuus.

Op een Maandagmiddag wordt er aan de achterdeur geramd. Vrouw Scheltink doet de keukendeur meestal op de knip, tenminste als ze in het voorhuis is.

Juist als ze de thee opschenkt in de grote bruine pot, ziet ze in een schim iemand langs het keukenraam lopen en even later wordt er geramd met de klink.

Als vrouw Scheltink de deur opendoet, staat er een onbekende voor haar. Een meneer uit de stad lijkt 't zo te zien

54

aan zijn korte jekker en z'n gleufhoed, waaraan de man even tikt bij wijze van groet.
„Goeie . . .” zegt vrouw Scheltink niet al te vriendelijk, maar de man schijnt dit niet te merken.
„Is de boer niet thuis?”
„Nee . . . waar kom je voor?”
„Da's jammer,” zegt de man, die net doet, of hij de laatste vraag niet gehoord heeft; „. . . en komt de boer niet gauw thuis ook?”
Vrouw Scheltink wacht even voor ze antwoord geeft.
Ze weet niet goed waarom, maar ze krijgt de indruk dat deze man de boer helemaal niet moet spreken.

55

„Wel . . . da's gauw gezegd, hè . . . jullie boeren hebben niks aan die bonnen, of niks, dat is misschien te veel gezegd. Maar nodig heb je ze toch in elk geval niet en daarom kom ik geregeld bij de boeren om die kleine stukjes papier te kopen. Voor een behoorlijk prijsje, hoor . . . d'r is niemand, die er zoveel voor betaalt als ik. En . . . boter bij de vis, dat snap je . . .”
Boer Scheltink zegt niets op het radde gepraat van den man, maar boven zijn ogen is een dikke rimpel gekomen. De opkoper begrijpt het zwijgen van den boer verkeerd. Hij denkt, dat er over z'n aanbod wordt nagedacht.
„Kijk 's,” gaat hij verder; „om nou maar eens iets te noemen ik betaal tien gulden voor boterbonnen, zeven gulden voor margarine en . . .”
Wacht 's,” onderbreekt de man zijn eigen gepraat; „laten we eerst eens een rokertje nemen.”
Boer Scheltink ziet een open sigarenkoker voor z'n neus en de sigaren die daar in zitten lijken met hun heldergele bandjes erg veel op vooroorlogse.
„Nee . . . dank je, ik rook liever een pijp,” zegt de boer en hij haalt zijn koperen tabaksdooz te voorschijn.
„Wat doe jij met die bonnen?” vraagt hij dan.
„Och . . . als je eens wist, hoe de mensen in de stad om een pondje boter zitten te springen, dat kunnen jullie niet begrijpen natuurlijk . . .”
„Nee . . . da's waar, dat kunnen wij niet begrijpen.” Boer Scheltink draait zich om naar z'n vrouw. Hij geeft haar een knipoogje.
„Die mensen zijn met bonnen geholpen, dat begrijp je,” gaat de handelaar verder. „Wat een suferd van een boer,” denkt hij er bij; „die kunnen we best te grazen nemen.”
„Ja . . . maar, 't gaat ook dikwijls naar de Mofen, is 't niet,”

57

„Hij wil alleen maar weten of de boer thuis is of niet,” stelt ze voor zichzelf vast.
„Wat wil je van m'n man . . . ?” vraagt ze nog eens en haar stem klinkt nog onvriendelijker.
„Zaken . . .” antwoordt de man lachend.
„Zaken . . . wat voor zaken wil je doen met de boer?”
„Tja . . . dat is moeilijk in twee woorden te zeggen” „ik wil graag nog eens terugkomen, als 't mag.”
„Voor mijn part . . .” antwoordt vrouw Scheltink kort en ze doet de deur een eindje dicht.
Dan hoort ze opeens een bekende stap en achter de vreemde deling ziet ze haar man staan.
„Gelukkig,” denkt vrouw Scheltink.
Er is iets in de houding van den vreemde man, die maakt, dat ze op haar hoede is, net of ze voelt, dat hij niet te vertrouwen is.
„Hij wil je spreken,” zegt ze tegen Scheltink.
„Dat kan,” zegt deze, terwijl hij z'n pijp uitklopt tegen de muur van het huis.
„Kom binnen . . . 't is buiten niks gedaan met die regen . . .”
„Ja . . . 't mooie weer is gedaan,” zegt de man, terwijl hij achter de boer naar binnen stapt.
Als ze zitten vraagt boer Scheltink: „En . . . wat is er aan het handje, . . . ik heb U, geloof ik, nooit eerder gezien.”
„Da's wel mogelijk . . . maar ik kom hier toch elke week in de buurt langs.”
Dan gaat de man vlug verder: „Ik heb hier in het dorp heel wat klantjes zitten met wie ik geregeld zaken doe en ik kwam eens horen of ik hier op „'t Zandhuus” ook niet terecht kan. Je kan me hier altijd in de buurt vinden als de nieuwe bonnen uit zijn . . . en . . .”
„Hè . . .,” zegt boer Scheltink; „als de nieuwe bonnen uit zijn? Wat bedoel je?”

56

zegt boer Scheltink met een lachje.
„Naar de Mofen . . . 'k zou wel wijzer zijn. 'k Ging nog liever m'n hele leven op een houtje bijten, dan aan die lui ook één bonnetje te verkopen. Zulke rovers, zulke dieven . . . ze hebben toch al genoeg van ons gestolen . . . nee, niks hoor . . . mij niet gezien. Onze eigen mensen . . . da's heel wat anders natuurlijk. Maar om nu tot zaken te komen . . .”
Doch ook deze keer komt de man niet verder dan zijn ellenslang gesprek.
De deur gaat open en Hettie komt binnen. Ze is met Gert-Jan en de ford naar oom Henk geweest.
„Zo . . . is dat de dochter des huizes?” doet de man grappig. Gert-Jan heeft z'n wagentje in de schuur gereden en een ogenblik na Hettie stapt hij ook de keuken binnen.
„Aha . . . en dat is de zoon zeker?” zegt de man, terwijl hij van Gert-Jan naar Hettie kijkt.
„Dat zou je ook niet zeggen, hè . . . dat die twee broer en zuster zijn . . .” Een daverende lach vergezelt deze woorden. Een ogenblik rusten de ogen van boer Scheltink doordringend op den bezoeker. 't Is, of de boer wil lezen wat er in de gedachten van de man omgaat. Zou hij daar wat mee bedoelen? Zou hij wat weten? Dom toch van hem, om zo'n vreemde kerel binnen te laten.
Boer Schelting staat op.
„We behoeven er niet lang over te praten, vriend . . . bonnen verkoop ik niet en zeker niet aan mensen, die ze voor twee maal zoveel verkopen in de stad.”
„O nee . . . ik . . .”
„Zwijg maar we kennen dat soort van jou. Hier kun je niks vinden van je gading, begrijp je . . . en voortaan wil je wel letten op dat bord bij het hek, nietwaar . . . ?”
De man begrijpt niet waarom de boer nu opeens zo anders praat; hij dacht al zo aardig met 'm op weg te zijn en nou . . .

58

„Ja maar u moet eens luisteren . . .”
 „Nee,” zegt de boer hard; „ik moet niet luisteren en ik wil niet luisteren . . . ga weg . . . en liefst zo gauw mogelijk.”
 De vriendelijke houding van de man verandert bij deze woorden op slag.
 Hij staat ook op. Dan zegt hij met een valse lach:
 „Jij kent mij niet, hè . . . Maar ik jou wel. Dat had je niet gedacht zeker? Ik zet m'n oren goed open en dan hoor je zo wel eens 't een en ander, begrijp je . . .”
 „Ga weg . . .” zegt boer Scheltink weer en zijn vrouw ziet aan de dik gezwollen aderen op het voorhoofd van haar man, dat hij woedend is.
 „Je bent te netjes hè, voor de zwarte handel, maar een paard stelen van de Moffen, daar ben je niet te netjes voor, zeker . . .”
 „Wat bedoel je?” Boer Scheltink is voor de deur gaan staan om de opkoper de doorgang te beletten. Zijn stem klinkt kalm, maar als de man hem gekend had, zou hij er de dreiging in hebben gehoord.
 „Ik bedoel wat ik zeg, netter meneer,” smaalt de man. „Je hebt toch je paard verkocht aan de Moffen, niet? Tenminste je hebt je bewijs gehad en vertel nou maar eens hoe je knol weer terug is gekomen.”
 Hoe komt dat beestje weer in je wei? Gek hè, een paard, dat achter een hond aan loopt . . . dat praatje moet je de Moffen eens proberen wijs te maken . . .”
 Boer Scheltinks gezicht heeft een vuurrode kleur gekregen.
 „D'r uit . . .” schreeuwt hij.
 „Vader . . . Vader, hou je kalm,” vermaant moeder, terwijl ze haar hand bezwerend op de arm van haar man legt.
 „D'r uit . . .” schreeuwt boer Scheltink nog eens; „d'r uit, of . . . of . . . ik tráp je d'r uit.” Z'n stem slaat over van woede en kwaadheid.
 „O . . . ik ga al . . . maak je niet dik . . . Adieu, hoor,”

59

GEVAAR

„Hu . . . die nare wind.”
 Gert-Jan komt de hoek om bij de Kerkstraat.
 „Sjoeiiiit,” loeit de wind hem tegemoet.
 Zijn pet gaat er bijna van door en hij kan 'm nog maar net grijpen. Als hij z'n handen nou maar vrij had, dan zou 't wel gaan, maar die vervelende tas!
 Gert-Jan heeft voor moeder boodschappen gedaan in het dorp. Het is Zaterdagmorgen en dus heeft hij prachtig de tijd voor dat karweitje.
 Hij is bij den schoenmaker geweest om het bovenleer van vaders schoenen even te laten vaststikken, hij heeft bij de Zuivelfabriek boter gehaald en verder is hij nog naar „de Kleine Winst” geweest. Maar dat laatste had hij net zo goed kunnen laten, want d'r was niks: geen schoensmeer, geen azijn, geen spiritus. Hij had 't lijstje met boodschappen voorgelezen en telkens was 't geweest nee . . . nee . . . nee.
 Afijn . . . hij had in elk geval een paar nieuwe klompen, dat was de enige boodschap van zijn lijstje waar geen „nee” op verkocht was.
 Z'n tas is aardig zwaar. Die schoenen van vader wegen als lood en dan die vervelende wind!
 Op weg naar school of naar huis kon het ook soms zo

61

zegt de man er grinnikend achter. Dan valt de deur met een slag dicht.

„Wist die vent, dat Hettie . . . eh . . . mijn echte zusje niet is, vader?” vraagt Gert-Jan die avond na 't eten.
 „Waarom vraag je dat?”
 „Nou, ik dacht 't zo . . . hij zei dat zo gek . . . dat we niks op elkaar lijken.”
 „Nee . . . 'k geloof niet, dat hij wat weet,” zegt boer Scheltink dan op Gert-Jans vraag.
 „Dat je nou ook zo driftig werd om dat paard,” verwijt moeder; „had hem 't hele verhaal verteld. Nou leek 't net, of je alleen boos werd, omdat hij 't wist.”
 „Nee vrouw, met zulke mensen kan ik niet praten. 't Is dom van me om hem te woord te staan. 'k Had 'm eigenlijk alleen eens willen uithoren en 'm dan de deur wijzen. Maar die leugens over Bles maakten me woedend . . .”
 „Ja . . . 't is nou eenmaal gebeurd,” zegt moeder zuchtend.
 „Als dat soort lui kwaad willen, weet je niet wat er nog kan gebeuren . . . hij wist 't van Bles, waarom zou 'ie 't van Hettie ook niet weten?”
 „Kom vrouw . . . laten we geen zorgen voor de tijd hebben,” zegt boer Scheltink dan met een korte hoofdknik in de richting van Gert-Jan. „Kleine potjes . . .”
 Gert-Jan weet wel wat dat betekent. Dat wil zeggen, dat moeder er niet verder over moet praten als hij er bij is.
 Nou . . . maar begrijpen doet hij 't toch.
 Als Gert-Jan op bed ligt en boven zich de regen hoort op de dakpannen en de wind, die de takken tegen zijn raam zwiept, dan moet hij nog steeds denken aan het bezoek van deze middag.
 „Als die vent toch eens . . . ?
 Als . . . als . . .”

60

lekker waaïen, maar dan vond Gert-Jan het meestal wel leuk. Vooral als hij 'm achter had. Als de zeilen van een schip spreidde hij dan z'n jas uit en met een reuze vaart joeg de wind hem dan voort.
 Maar dat kan nu niet. In de Kerkstraat heeft hij de wind trouwens tegen, maar dadelijk op de Bredelaan gaat 't vast wel beter. Die zware tas zwaait hem tegen z'n benen en 't valt niet mee om vooruit te komen.
 „Ik had best de ford mee kunnen nemen,” bedenkt Gert-Jan onder 't voortlopen. Zonder Hettie is 't wel niet zo aardig, maar als hij nu eens z'n jas zo wijduit deed, misschien liep z'n wagen dan wel vanzelf.
 Wacht 's . . . da's een reuze idee, dat gaat hij dadelijk proberen. Als hij eens een zeil kom maken. Een stevige stok met een dwarslat en daar een oud stuk zeildoek aan vast. Dat zou best gaan.
 De hele weg loopt Gert-Jan over zijn prachtig plan te denken. Hij ziet zich al in zijn zeilwagen met een reuze vaart de Bredelaan af rijden. Sjonge . . . wat zal dat fijn gaan.
 De wind duwt hem in de rug en Gert-Jan zet het op een draf om maar gauw thuis te zijn.
 Zo is hij verdiept in zijn mooie plan, dat hij niet eens de groene auto ziet, die op de hoek staat.
 Als Gert-Jan echter de weg, waar 't Zandhuus aan ligt, wil inslaan, hoort hij een stem. Een portier klappt open en daar midden op de weg staat voor Gert-Jan een Duitser in lichtgroen uniform.
 „Komm' mal hier,” gebiedt de stem op een barse toon.
 Een ogenblik staat Gert-Jan zonder zich te verroeren. Zijn benen weigeren om een stap te doen, zo is hij geschrokken. Maar achter de Duitser zijn nog twee mannen naar buiten gestapt. Een heeft een zwart uniform aan en deze zwarte zegt in onvervalst Hollands: „Allé, kereltje, kom 's hier, zeg ik . . .”

62

Dan komt Gert-Jan aarzeland een paar passen naar voren. Zijn hart bonkt wild in zijn borst en bange gedachten gaan door zijn hoofd.

Na die Maandag heeft vader niet meer over dien opkoper gesproken, maar in Gert-Jans gedachten zijn de woorden van moeder blijven hangen „Als die vent eens kwaad wil...“ En nu moet hij daar opeens weer aan denken. Een paar Moffen zo dicht bij „t Zandhuus“... Hettie... Bles, die weer terug is... en ze moeten hem hebben.

Een ogenblik voelt Gert-Jan neiging om er zo hard hij kan van door te gaan, maar dan bedenkt hij, dat 't dom van hem zou zijn.

63

de hoek om bent „

Scheltink... oom Henk heet ook Scheltink... hij weet immers niet wien ze moeten hebben. Oom Henk woont een kwartiertje verder en als ze daarheen gaan dan kan hij...

„Deze weg helemaal uit,“ herhaalt Gert-Jan nu rad en dan links om... de derde boerderij aan de rechterkant, daar woont Scheltink.“

Een ogenblik later slaat de motor aan en de auto suist weg. En Gert-Jan weet wat hij doen moet: hij rent of zijn leven er van afhangt naar huis.

„Moeder... moe... moeder... va... der... Het... tie.“ Gert-Jan stoot hijgend de woorden uit. Hij is zo buiten adem van het lopen, dat hij een ogenblik moet wachten: hij kan geen goed verstaanbaar woord uitbrengen.

Maar vader en moeder zien aan zijn angstig gezicht, dat er iets ergs gebeurd moet zijn.

„De tas... Gert-Jan, waar is de tas?“ zegt moeder verschrikt. Ze heeft Gert-Jan zonder tas zien binnenkomen en nu denkt ze, dat dit de reden is van Gert-Jans bange gezicht.

Op een vreemd plaatsje ligt de tas... tussen de braamtuik langs de weg... daar heeft Gert-Jan 'm verstopt.

Hij kon niet hard lopen met dat zware ding in zijn handen, maar 't moest... 't moest, rennen moest hij.

De tas had hij zenuwachtig tussen de takken geduwd; een beetje dor gas, dat hij met woeste grepen had afgerukt, lag er bovenop.

„Als iemand hem vond... vooruit, 't kon hem niks schelen... eerst moet hij naar huis... naar Hettie.

Da's 't ergste...“ had Gert-Jan gedacht.

„Stil maar... hier drink eens,“ zegt vader.

Maar Gert-Jan schudt zijn hoofd.

„De Moffen...“ stoot hij uit;... ze komen Hettie...

65

„Misschien willen ze alleen maar de weg vragen...“

Gert-Jan heeft gelijk; ze vragen hem de weg... de weg naar „t Zandhuus.“

„Sjeltink,“ zegt de Mof; „wo woont Sjeltink...?“

„Weet jij de boerderij van Scheltink, jochie?“ vertaalt de landwachter.

't Lijkt Gert-Jan of zijn hart opeens stilstaat. Dit is het gevaar... het gevaar, waar vader en moeder zo bang voor zijn...

't gevaar voor Hettie... voor allemaal. Nu is alles verloren. Ze komen Hettie halen... en vader natuurlijk en misschien moeder en hem ook...

Gert-Jan kijkt radeloos naar de drie mannen. Hij weet niet wat hij moet doen. Tot nu toe heeft hij nog geen woord gezegd.

Wat moet hij zeggen?

Moet hij ze de weg wijzen naar „t Zandhuus“... naar Hettie... naar vader, die vast ook thuis zal zijn op koffietijd?

„Kan je niks zeggen, jo?“ zegt de stem weer.

Gert-Jan ziet dat de ene Duitser een sigaret uit zijn koker neemt. Hij hoort een paar woorden die hij niet snapt en de anderen lachen.

Maar dan wordt Gert-Jan opeens kalm. Zijn gedachten werken weer. Hij moet Hettie helpen. Heeft hij dat niet altijd gezegd?

En nu kan hij het, nu moet hij flink zijn en dapper. Zijn scherp jongensverstand zoekt... zoekt naar een uitweg.

Zeggen dat hij het niet weet? Nee, dat zou niks helpen... ze zouden 't toch gauw genoeg vinden.

Hij moet wat anders bedenken.

„Scheltink...?“ hoort hij dan zichzelf langzaam zeggen. Zijn benen trillen nog van de schrik en zijn stem klinkt vreemd-angstig maar zijn gedachten zijn helder.

„Ja... Scheltink... die weet ik. Deze weg helemaal uitrijden... dan links om... de boerderij heet... of nee... laat 's kijken... 't is de tweede, derde... ja, de derde boerderij, als u

halen... gauw... Hettie...“

„Jongen... wat is er... toe vertel... vlug,“ dringt vader aan.

Hortend en stotend komen de woorden, maar vader en moeder begrijpen.

„O, Heere... help ons...“ bidt moeder hardop. Ze kijkt vader een ogenblik aan met een angstige blik in haar ogen.

„Gert-Jan... op jou komt 't aan... wees flink,“ zegt vader ernstig.

„Jij gaat met Hettie weg... neem 't fordje maar. Luister nu goed, jongen. Je gaat de Zandweg af langs de Achterwei.

Daar blijf je net zolang tot je die Duitse auto in de verte terug ziet komen. Kijk goed uit... je moet zeker weten, dat 't die zelfde lui zijn. Die komen natuurlijk dadelijk hierheen. Begrepen...?“

„Ja vader...“ zegt Gert-Jan.

„Dus goed uitkijken... en hou je een beetje weg achter de bomen. Is de auto voorbij, dan ga je zo gauw als je kan naar oom Henk...“ „Naar oom Henk... maar man?“ roept moeder uit; „als...“

„Wees kalm, vrouw... als die Moffen op „t Eikelhof“ geweest zijn is er geen beter plaatsje voor Hettie dan juist daar... Nu jongen... vlug.“

Moeder heeft Hettie heij manteltje al aangetrokken.

„Dag kind...“ Ze zoent het meisje op beide wangen.

„Wees maar niet bang, liefje... Gert-Jan zal je bij oom Henk brengen...“

Een ogenblik later zit Hettie in het wagentje en Gert-Jan rijdt z'n ford weg van „t Zandhuus“, waar nu 't gevaar dreigt.

Terwijl hij wegrijdt, zijn moeder en vader druk in de weer.

„Zoek al d'r kleren... d'r klompen en schoenen... d'r pop... alles moet weg. En vlug.“

66

De koffer heeft altijd z'n plaatsje op 't kamertje naast 't bed van Hettie gehad. Moeder heeft er alleen de stukjes kleren in te doen, die Hettie elke dag draagt. In een ogenblik heeft ze alles bij elkaar gezocht. Vader neemt Hettie's speelgoed mee en even later sjouwt hij de koffer al naar beneden.

„Haal 't kind d'r bed ook leeg en vouw de dekens op. Ze moeten niet zien, dat 't kamertje in gebruik is...“ roept vader nog aan de trap. Voor de koffer heeft hij een plaatsje, waar de moffen die nooit kunnen vinden.

Achter in de boomgaard heeft boer Scheltink met Driek een groot gat in de grond gegraven. Met palen en planken hebben ze de grond gestut en over de opening liggen ook stevige planken. Op die planken ligt een laag aarde en daarop hebben ze weer graszoden gelegd. Een deksel ook met gras bedekt, sluit een kleine opening af. 't Geheel is bedoeld als schuil

67

„VORT, BLES...“

„Stil maar, Hettie... niet huilen, toe...“

Gert-Jan houdt al weer zijn fardje stil. Hij buigt zich over Hettie, die al maar snikt van bangheid. Zijn grote rode zakdoek veegt voorzichtig de natte oogjes droog.

„Stil maar Hettie, huil nu maar niet...“ sust Gert-Jan.

„Ze krijgen je immers toch nooit... nooit hoor. Ik zal op je passen en Vadie en Moeke ook. En je blijft altijd fijn bij ons, nietwaar Hettie... altijd?“

't Kleine meisje knikt op Gert-Jans vleierende woordjes. Ja, ze wil wel altijd bij Gert-Jan blijven. Vroeger... och vroeger, dacht ze aan mamma en papa. Maar dat was alles veranderd. „Later als mamma terugkomt...“ dat zei Hettie nu niet meer. Ze weet, dat haar vader en moeder nooit terug zullen komen. Maar nu... o, nu verlangt ze juist zo heel erg naar hen, nu wil ze zo erg graag dicht bij hen zijn. Papa was zo sterk... die zou haar wel kunnen meenemen hier ver vandaan, die zou wel kunnen maken, dat de Duitsers haar nooit konden vinden.

Niemand had, toen Gert-Jan z'n verhaal vertelde, in 't eerst gelet op Hettie. Zij had 't ook gehoord en met haar kinder-verstand, dat door alles wat ze had meegemaakt hierop was ingesteld, had ze 't ook onmiddellijk begrepen.

69

plaats voor Hettie, als er eens plotseling gevaar zou dreigen. In de boomgaard is 't veiliger dan boven achter 't schot. 't Is het werk van een ogenblik om de koffer in de opening te laten zakken. 't Deksel er weer op en niemand kan zien, dat daar onder 't gras, dat weer helemaal bijgegroeid is, wat verborgen zit.

„Niks vergeten?“ vraagt boer Scheltink als hij weer binnenkomt. „Nee 'k heb alles nog eens nagekeken. Geen dingetje meer te vinden...“ zegt moeder.

„Je ziet bleek... toe wees flink, vrouw... we mogen God erg dankbaar zijn, dat 't zo is gelopen. Die Gert-Jan toch... zo'n kwiek baasje...“ voegt vader er nadenkend bij.

„Ik ben zo bang...“ zegt vrouw Scheltink weer: „als ze jou nu eens meenemen?“

„Mij... waarom?“

„'t Is verraden werk... da's vast. En met Bles... dat gevaar is er ook nog. Die schurk die heeft 't natuurlijk aangebracht.“ „Och kom...“ doet de boer; „zo'n vaart zal dat heus niet lopen.“

„Was Driek nu maar hier... die zou daar wel raad op weten...“ zucht moeder. Maar Driek is er niet. Driek is met de wagen naar 't dorp.

„Laten we 't bezoek van die groene heren maar kalmpjes afwachten, vrouw, en... laten we vertrouwen hebben. God heeft tot nu toe onze Hettie bewaard. Hij kan haar ook nu bewaren. Hij kan Zijn engelen bevelen, dat ook zij haar voet aan geen steen stoot... dat weet je toch?“

„Ja... ja...“ zegt moeder, „laten we maar afwachten en bidden.“

68

't Gevaar, waar ze al zo vaak van gehoord had, was er nu... en heel dicht bij. Ze had begrepen, dat de Duitsers, die eenmaal mama en papa hadden meegenomen, nu waren gekomen om haar te halen. En met haar jonge hartje verlangde ze opeens weer zo héél erg naar mammi's armen, naar mammi's schoot, waar ze vroeger zo veilig op weg had kunnen schuilen als ze bang was.

„Mammie...“ snikt ze.

Gert-Jan hoort dat ene woordje. 't Is lang geleden, dat hij dat woord zo door Hettie heeft horen zeggen. Dat was toen ze voor 't eerst kwam op „'t Zandhuus“, waar alles zo vreemd voor haar was. Toen had 't kindje ook zo verlangd naar haar moeder, die zo ver, zo heel ver weg was gegaan.

„Hettie... lieve Hettie, stil maar...“

Gert-Jan weet niets anders te zeggen om 't meisje te troosten. Hij voelt in z'n keel een dikke prop. Maar huilen wil hij niet. Flink moet hij zijn, zei vader. Laat die moffen maar komen, laat ze maar zoeken... overal. Hij is hen toch lekker te slim af. Nooit zullen ze Hettie vinden, daar zal hij voor zorgen!

Woest trekt hij z'n kar vooruit.

Daar is de Achterwei al. Hier moet hij wachten. En goed op-letten. Ze kunnen hen nooit zien van de weg af. Maar hij kan alles zien. Ja, hier zal hij wachten tot die akelige lui teruggaan. Wat heeft hij ze lekker verkeerd gestuurd! Ze kunnen bij oom Henk gerust zoeken, want met zijn groot gezin kon die geen onderduikers hebben, zoals de meeste andere boeren. Ja... 't was toch maar gelukkig, dat hij dat plannetje had verzonnen.

„Wil je een eindje lopen, Hettie?... we blijven hier even wachten...“

„Waarom?“

„Och... zo maar... ik moet eens even naar Bles kijken...“

fantaseert Gert-Jan om het meisje tevreden te stellen.

„Bles...“ denkt hij opeens? „Bles...“

70

Die vent van Maandag had 't over Bles gehad. Misschien wisten die Mofen niks van Hettie en kwamen ze alleen maar voor Bles. Ja . . . dat zou best kunnen. En als ze Bles dan eens vonden? Gert-Jan gaat naast Hettie op z'n ford zitten. Daar moet hij nu toch eens goed over denken. Als ze kwamen, omdat zij een Jodenkind in huis hadden, was 't niet zo erg. Vader zou wel zorgen, dat ze verder niks konden vinden! Maar als ze nu eens kwamen voor Bles? Omdat vader Bles gestolen had, zoals die vent gezegd had . . . dan . . . ja . . . dan zou alles nog niks helpen. Dan zouden ze vader meenemen. Gert-Jan weet opeens wat hij moet doen: hij moet Hettie meenemen en . . . Bles!

Ja, die gaat ook mee. „Gelukkig, dat ze vandaag net in de wei loopt,” bedenkt Gert-Jan.

Als ze nu op stal stond, zou er niks meer aan te doen zijn. Jammer, dat Drick er niet is. Maar Drick is in 't dorp. Hij had vanmorgen met 'm mee mogen rijden . . .

„Hoor 's . . . da's een auto,” stelt Gert-Jan voor zich zelf vast. „Kom, Hettie dan gaan we weer.”

Hij rijdt de wagen achter een paar dichte struiken. Zelf buigt hij de takken wat op zij om toch vooral goed te kunnen zien. Ja . . . ja . . . daar gaat 'ie. Dat is 'm natuurlijk, dat is de auto. Kijk 'm eens rijden. Ze hebben haast nou . . .

Gert-Jan ziet de zwarte uniform met een schim achter 't raam van de voorbij schietende auto.

Nee, dat kan niet missen . . . dat zijn ze.

„Uitstappen, Hettie . . .,” zegt Gert-Jan.

„O, ooh . . .,” roept het meisje.

Ze begrijpt niet wat Gert-Jan daar doet. Z'n mooie wagen, waar hij zo trots op is . . . Gert-Jan duwt hem zo maar van de kant af in de greppel.

En hij kijkt er helemaal niet verder naar om.

Nee . . . daar begrijpt Hettie niets van.

71

oren en Gert-Jan voelt, dat Hettie rilt van de kou. Onder het rijden maakt hij z'n das los en knoopt die om Hettie's hals. Een dikke jas heeft hij niet aan, maar Gert-Jan voelt de kou niet erg.

„We zijn er gauw . . .,” troost hij het meisje, dat zich doodsbang vastklemt aan de manen van Bles.

„Ik wil er af, Gert-Jan . . . ik wil er af,” roept ze, „ik wil naar mammie . . .”

„Ja dadelijk. Hettie . . . dadelijk . . .”

„Vort Bles,” jaagt Gert-Jan 't dier op als het wat langzamer gaat lopen.

73

En wat gaat Gert-Jan nu doen . . . ?

„Bles . . . hier . . . hier, Bles.”

't Trouwe dier komt kalmpjes aanstappen op 't bevel van zijn kleinen baas.

Gert-Jan brengt het paard bij het hek.

„Kom maar Hettie . . . dan gaan we fijn rijden. Kom maar . . . ik zal je op d'r rug zetten.”

Hettie aarzelt even.

Gert-Jan doet zo vreemd. Waarom duwt hij de ford zomaar in de greppel? Ze zit veel liever in het karretje dan op zo'n hoge paardenrug.

„Ja . . . kom maar,” zeg Gert-Jan nog eens. Hij licht het bange meisje op. Haar handjes grijpen de manen van Bles, die alles goedig toelaat. „Voorzichtig, Hettie . . . hou je goed vast, hoor. Ik kom er ook op . . .”

Gert-Jan leidt Bles vlak langs het openstaande hek. Hij kan zonder hulp moeilijk op de paardenrug klimmen. Maar Gert-Jan is slim.

„Ho knol . . . sta stil,” gebiedt hij, als Bles een stapje verder loopt.

Dan klimt hij vlag op het hek en wip . . . zit hij achter Hettie.

„Vort, Bles . . .”

Daar gaan ze, Gert-Jan en Hettie.

Bles begint in een sukkeldrafje te lopen als Gert-Jan als een volleerd ruiter met z'n tong klakt.

Met het eind touw van het halster tikt hij het paard tegen de hals. Dat heeft hij Drick ook vaak zien doen.

„Fijn gaat 't hè . . . ?” roept Gert-Jan opgelucht, dat ze eindelijk op weg zijn. Het hek blijft open staan en in de greppel ligt Gert-Jan's fordje. Maar daar geeft hij niets om: hij denkt maar aan één ding. Ze moeten zo gauw mogelijk bij oom Henk zien te komen.

De wind lijkt wel wilder dan daarstraks. Hij giert om hun

72

Zo, daar is „'t Hoge Nest” al. Nu nog twee boerderijen. Einde-lijk . . . daar is „'t Eikelhof”. Daar is 't gevaar voorbij . . . daar is het veilig . . .

Dat heeft vader gezegd.

74

„t IS EEN WONDER,” ZEGT DRIEK.

„Wel heb ik van m'n leven . . . een auto op 't erf.”
 Driek buigt zich voorover om beter te kunnen zien.
 „Wel heb ik van m'n leven,” zegt hij voor de tweede keer;
 „als dat geen Mofwagen is . . . en als dat maar geen
 narigheid betekent . . .” voegt hij er nadenkend achter.
 „Vort jongen,” spoort hij Bruin aan.
 Een ogenblik later staat het paard stil en Driek springt vlug
 van de bok om het inrijck open te doen.
 „t Zal deze keer wel niet om een paard te doen zijn,”
 mompelt hij voor zichzelf. „Ik hoop maar, dat die arme
 bloed niet thuis is.”
 Driek, de oude knecht, die ook al bij Gert-Jans opa gewerkt
 heeft, praat graag om zijn medelijden te tonen over Hettie
 als die „arme bloed”. Hij houdt veel van het kleine meisje.
 Op het erf is het doodstil. Alleen Hector komt uit z'n hok
 te voorschijn, als hij de wagen het erf op hoort komen.
 „Da's mis,” denkt Driek met een plotselinge schrik, als hij
 ziet, dat zijn vermoeden juist is. Bij de keukendeur staat een
 Duitser in groen uniform en binnen hoort hij een zware stem,
 die wat bevelen in het Hollands.
 Juist als Driek Bruin wil gaan afspannen, wordt de deur open-
 gegooit. Boer Scheltink komt er uit en achter hem volgen

75

„Mitgehen . . .” beveelt de ene Duitser, die dreigend zijn
 revolver in zijn hand houdt.
 Boer Scheltink verbleekt. Hij denkt niet anders, of hij wordt
 gevangen genomen. Hij moet mee . . . meegaan, zegt de
 Duitser. Dat betekent, dat hij weggebracht zal worden als
 zoveel duizenden anderen.
 Maar zover is het nog niet. De Zwarte brengt de bevelen
 van den Duitser over in het Hollands.
 „Meegaan” zegt hij „we moeten die wei zien . . . en als
 we die gestolen knol vinden, kom je hier niet meer terug
 . . . reken daar maar op.”
 Boer Scheltink gaat op een bevel vooruit lopen. Achter hem
 komt de Zwarte met één Duitser. De andere blijft bij de
 auto staan.
 Driek gaat verder met z'n werk en als Bruin uitgespannen
 is brengt hij het paard naar de stal.
 Naar de Duitser, die op de treeplank een sigaret zit te ro-
 ken, kijkt hij niet meer.
 Binnendoor gaat Driek naar de keuken, waar vrouw Schel-
 tink zit. Ze schrikt als ze de deur hoort gaan.
 „Ze zijn naar de Achterwei,” zegt Driek. „t Is om Bles te
 doen . . . waar is die arme bloed?”
 „St . . .” fluistert vrouw Scheltink, terwijl ze haar gevouwen
 handen losmaakt en waarschuwend haar vinger voor de mond
 houdt.
 „Weg . . . met Gert-Jan. Maar voor haar kwamen ze niet
 . . . dat van Bles is verraden. Ze beschuldigen den boer,
 dat hij een paard van de weermacht gestolen heeft.
 M'n man heeft er niks van gezegd, hoe 't paard terug is
 gekomen . . . dat wou hij niet. En 'k zag aan hem, dat
 hij ook niet wilde, dat ik 't zou vertellen. Misschien heeft
 hij gelijk . . . geloven doen ze ons toch niet, maar nou
 . . . als ze Bles nou vinden, dan nemen ze natuurlijk

77

twee Duitsers en een landwachter.

„Dus je had twee paarden . . . dit is er dan zeker één van . . .
 en dat andere is gevorderd, hè . . .?” zegt de Zwarte met een
 valse lach. „Ik heb niks gezegd . . .” Boer Scheltink zegt het
 bits en Driek ziet met een oogopslag, dat zijn baas moeite
 doet om zijn woede meester te blijven.

„O ja jij hebt niks gezegd, hè . . . je wil niks zeggen, nietwaar,”
 gaat de Zwarte op dezelfde toon verder. „Jij hebt een stijve
 kop . . . maar, mannetje . . . ik waarschuw je, als je ons er
 tussen neemt.”

D'r zijn er meer geweest, die een stijve kop hadden en die later
 anders gingen praten. Dat kunnen we je wel leren . . . reken
 daar maar op.”

Weer die valse grijns.

„Hoeveel paarden hebben jullie?” richt de Zwarte zich dan tot
 Driek. Een van de Duitsers maakt een boze beweging om te
 tonen, dat hij van dat gepraat al lang genoeg heeft.

De Zwarte praat even met hem en dan herhaalt hij z'n vraag
 aan Driek. „We hadden er twee,” zegt deze dan bedachtzaam;
 „. . . één is er door jullie gevorderd en dit is het andere . . .”
 „Zo . . . en waar is die gevorderde knol nu . . .?”

Driek haalt z'n schouders op en kalmjes bukt hij zich om
 de buikriem van Bruin los te gespen.

„Waar is jullie wei . . .?”

„Dàr,” wijst Driek, terwijl hij weer overeind komt, naar de
 wei achter het huis.

„En verder . . . heb je niet meer weigronde?”

Driek kijkt boer Scheltink aan, die er bij staat of 't hem niets
 aangaat. Z'n knecht weet wel beter: hij ziet maar al te goed,
 dat z'n baas zich staat op te winden van boosheid.

„Ik vraag, of je nog meer weigronde hebt,” schreeuwt de Zwarte,
 terwijl hij zijn gebalde vuist voor Drieks gezicht houdt.
 „Ja . . .” zegt boer Scheltink dan in Drieks plaats.

76

Scheltink mee . . .

Driek weet niet wat hij hierop moet zeggen. De boerin heeft
 gelijk . . . als ze Bles vinden, nemen ze Scheltink mee.
 En Bles vinden ze natuurlijk. Die loopt immers op de Achter-
 wei.

Vanmorgen, voor hij naar 't dorp ging, heeft hij het dier
 er zelf gebracht.

„Ja . . . daar is geen helpen aan,” zegt Driek zacht in
 zichzelf; „of . . . er zou een wonder moeten gebeuren.”
 Terwijl loopt boer Scheltink met zijn bewaker op 't Zand-
 pad. Hij heeft geen hoop meer.

't Is een verloren zaak. Hij kan die lui niet bij een andere
 wei brengen. Dat zou toch uitkomen.

En op de Achterwei loopt Bles!

't Zou allemaal niks baten, al vertelde hij hoe 't dier ach-
 ter Hector is aan komen lopen. Wie zou dat geloven?
 Niemand immers.

't Was wel een pak van z'n hart geweest, dat die kerels
 niet kwamen voor Hettie. Ze hadden alleen maar gespro-
 ken over een gestolen paard en over een verborgen Joden-
 kind hadden ze 't niet gehad.

Maar dat ze hem nu zouden dwingen om mee te gaan naar de
 Achterwei, daar had hij niet op gerekend.

„t Moet verraden zijn,” bedenkt boer Scheltink; „die lui voe-
 len zich veel te zeker van hun zaak.”

En als God geen uitkomst geeft betekent dat voor hem de
 gevangenis!

„Toch is 't beter zo, dan dat ze Hettie komen halen.” Hier
 mee probeert boer Scheltink zich te troosten.

In de verte kan hij russen de elzestruiken door de wei al zien.
 „Zijn we er nou nog niet!” schreeuwt de Zwarte met een vloek.

„Dàr,” zegt de boer stug, „die wei daar is het . . . en meer
 weigronde heb ik niet . . .”

78

Boer Schelink heeft al gekeken, of hij Bles niet kon ontdekken. Vreemd . . . meestal kon hij 't dier uit de verte al zien staan! „Ze staat zeker weer achter de bomen voor de wind,” stelt hij dan bij zichzelf vast. Maar als ze bij de wei komen, ziet hij Bles nog steeds niet. En wat is dat? 't Fordje van Gert-Jan, dat als oud vuil in de greppel ligt gesmeten . . . En 't hek van de wei staat open . . . Vreemd is dat allis. Maar nog vreemder is het, dat er nergens een spoor valt te ontdekken van die goeie, ouwe Bles.

„'t Is een wonder . . . echt een wonder,” zegt Driek. „'t Hek open . . . ? En 't kamertje van Gert-Jan in de greppel . . . ? En Bles . . . ?” Vrouw Schelink slaat haar handen van verbazing in elkaar. „Als Gert-Jan maar geen ogenblik heeft gekregen . . . hoe kan dat . . . ?” Boer Schelink lacht vrolijk. „Maak je niet ongerust vrouw . . . ik dacht ook eerst, dat er wat mis was gegaan, maar op de terugweg ben ik het gaan snappen. Gert-Jan . . . die dappere Gert-Jan . . . Hij heeft niet alleen aan Hettie, maar ook aan Bles gedacht. 'k Wed, dat Bles rustig op 't „Eikelhof” op stal staat en de kinderen zitten daar aan de koele. Kom vrouw . . . 'n opgewekt gezicht . . . God heeft ons wonderlijk geholpen. We moeten dankbaar zijn, dat Hij ons kind heeft gebruikt voor onze redding uit de nood.” „Ja . . .” zegt moeder uit de grond van haar hart. „God zij gedankt . . .” Voor 't eerst na het vertrek van de Duitsers ontspant zich haar gezicht en tranen van blijd-

79

schap en dankbaarheid lopen haar over de wangen. „Ik begrijp 't . . . ik begrijp 't,” roept Driek uit. „Gert-Jan, die Gert-Jan toch, zo'n flink baasje. Maar toch is 't een wonder . . . dat zeg ik.”

80

BESLUIT

„Stap in, kerel . . . zo, en nu de kleine meid . . .” Hettie wordt door oom Henk met een zwaaije in de sjees getild. Daar zitten ze nu: Gert-Jan en oom Henk en tussen hen in: Hettie. Oom Henk brengt hen zelf in de sjees naar „'t Zandhuus” terug. 't Begint al een beetje te schemeren. „Dat kan geen kwaad,” zegt oom Henk, want iedereen hoeft niet te zien wie er op mijn wagen zit. Oom Henk wilde hen zelf wegbrengen. En met de sjees. „Welnee jongen,” had hij gelachen toen Gert-Jan zei, dat hij net zo goed kon lopen; „we brengen je deftig en wel met de wagen . . . als een overwinnaar op de zegekar . . . wat dacht je.” En zo rijden ze nu naar huis. Gert-Jan is blij, dat hij weer teruggaat naar „'t Zandhuus”. Hij had vanmiddag na 't eten eigenlijk al op willen stappen. Maar Driek was komen zeggen, dat vader 't beter vond te wachten tot 't donker werd. 't Is met de sjees maar een klein eindje. Als ze de weg afrijden tot aan het pad naar de boerderij, schiet Gert-Jan opens iets in gedachten: iets, waar hij de hele dag niet meer aan heeft gedacht. De tas met boodschappen . . . ! Dom van hem om dat niet tegen Driek te zeggen.

81

dan had die hem kunnen ophalen. Hij had wel om z'n fordje gedacht. „Oom . . . oom . . . stop eens even . . . ik moet er af . . .” „Jij er af . . . waarom?” „Ik ben de tas vergeten.” „Hè . . . de tas . . . welke tas en waar ben je die vergeten?” „Hier . . . langs de weg . . . wacht maar even.” Oom Henk houdt 't paard in en Gert-Jan wipt van het nog rijdende wagentje in het gras. „Waar was 't ook weer . . . ? O ja . . . de braamstruik bij de hoek, die grote, daar had hij 't ding verborgen. Stel je voor, dat 'ie nu eens gestolen is! „Au . . .” Gert-Jan prikt zich aan de dorens. „Hè . . . gelukkig,” zucht hij, als hij het hengsel van de tas voelt. In een wip zit hij weer op de sjees. „Je bent een rare, hoor,” lacht oom Henk; „haal jij altijd boodschappen aan de kant van de sloot?” Gert-Jan vertelt waarom hij daar de zware tas verstopt heeft. „Da's slim bedacht,” geeft oom Henk dan toe. „Zo . . . daar hebben we „'t Zandhuus”. Het grote hek staat al open, net of ze daar weten, dat hij, Gert-Jan met de sjees thuisgebracht zal worden. En zodra knerpen de wielen niet op het grind van 't erf, of daar gaat de deur al open. 't Is net, of Gert-Jan en Hettie weken weg geweest zijn, zo blij doet moeder. Ze zoent Hettie op haar wangen en dan neemt vader haar op zijn arm. „Zo jongens . . . jullie zijn nu fijn weer thuis,” zegt hij en zijn ene hand legt hij op Gert-Jans hoofd. „Mijn flinke kerel . . .” zegt vader en Gert-Jan voelt een blij en warm gevoel in zijn binnenste bij die woorden. „Kom d'r even in . . . drink een kop koffie op de goede afloop.”

82

zeft moeder tegen oom Henk.
Met elkaar gaan ze de keuken binnen. Maar nee... daar moeten ze niet zijn. Moeder loopt verder... de gang door naar de voorkamer.
De voorkamer... die wordt alleen 's Zondags gebruikt of als er bezoek is!
Maar nu moeten zij daar zijn... ter ere van Hettie en hem.
Ja, moeder doet net, of zij weken en weken weg geweest zijn!

Nu is het avond geworden.
Door het raam van Gert-Jans kamertje schijnt een bleek maantje dat telkens schuif gaat achter de jagende wolken.
Gert-Jan hoort de loeiende wind, die de balken van de zoldering doet kraken als hij aan stormt op het grote dak van „t Zandhuus“.
Lekker duikt hij onder de dekens. Hè... wat was het koud, toen hij met Hettie op de hoge rug van Bles zat. Eerst had hij 't niet gevoeld, maar koud was 't toch...
Wat een vreemde dag was 't geweest vandaag. 't Lijkt net, of hij alles wat er gebeurd is niet echt heeft meegemaakt, of hij dat alles gedroomd heeft.
Gelukkig maar, dat hij Bles meegenomen heeft uit de Achterwei. Als die Moffen het paard daar toch eens hadden gevonden...
Ja... dan zou vader nu niet meer thuis zijn, dan zou hij nu in de gevangenis zitten misschien. Gert-Jan moet er niet aan denken wat er had kunnen gebeuren.
Maar fijn was 't dat die lui niet om Hettie zijn gekomen. Ze zouden haar wel niet gevonden hebben, maar Hettie had dan niet meer in „t Zandhuus“ terug kunnen komen. „Dat zou veel te gevaarlijk geweest zijn,“ heeft hij vader tegen moeder horen zeggen.
„Alles is nu weer goed,“ bedenkt Gert-Jan bij.
En vader is trots op hem. Wat had vader ook weer gezegd toen oom Henk Hettie en hem heel deftig teruggebracht had met de

83

sjees? Ze hadden gewacht tot het schemerig werd, de hele middag waren ze nog op „t Eikelhof“ gebleven. Driek was daar eerst komen vragen, of zij er toch wel heus waren. Driek had ook alles verteld van de Moffen en van Bles, die niet in de achterwei te vinden was.
„Mijn flinke kerel, Gert-Jan,“ had vader hem geprezen en hij had toen net als een grote vent een flinke klap op zijn schouder gehad. „Dat heb ik ook al gezegd, had oom Henk gelachen; „als het mijn zoon was zou ik trots op 'm zijn.“
Bles is er ook nog, al staat ze dan bij oom Henk op stal. Driek heeft 't fordje teruggehaald van de Achterwei en de tas met boodschappen is niet gestolen... alles is nu weer goed.
Alleen Hettie... dat arme kindje!
„t Heeft haar bepaald erg aangepakt,“ hoorde hij moeder voor 't eten zeggen.
Hettie had de hele middag stil in een hoekje gezeten op „t Eikelhof“. Gert-Jan had wel zin gehad in een spelletje met Gerrit, maar voor Hettie was hij binnengebleven.
't Kindje zei helemaal niets. Ze zat maar stiltejes op haar stoel. Ze had akelig bleek gezien en haar donkere ogen keken bang door de grote kamer. Telkens was ze opgeschrikt als iemand naar binnen kwam. Eerst had Gert-Jan gedacht, dat ze verlegen was op de vreemde boerderij. Maar nee, dat kon immers niet. Ze kende oom en tante toch en ze had vaak genoeg met kleine Fietje gespeeld. Maar nu keek ze niet eens naar 't kleine kindje, dat door de kamer heen dribbelde en onverstaanbare woordjes brabbelde tegen haar.
Hettie was bang geweest... ja, dat begreep Gert-Jan.
Ze was bang geweest, dat de Moffen haar tóch zouden halen. 't Leek wel, of ze opeens weer even schuw en verlegen was, als die eerste dagen toen ze op „t Zandhuus“ was gekomen.
En thuis was 't niet anders geweest. Ook daar had ze maar zonder woorden op haar stoel achter de tafel gezeten. Op moeders

84

vragen had ze alleen maar geknikt of met een enkel woordje had ze geantwoord.
Gert-Jan moet er opeens weer aan denken, hoe Hettie die middag van haar stoel was geglipt en hoe ze haar kleine handje in zijn hand had geduwd, toen hij naar buiten wilde gaan met Gerrit.
„Gert-Jan bij Hettie blijven,“ had ze gezegd.
Toen vooral had hij zich echt haar grote broer gevoeld. 't Kindje vertrouwde op hem. Als hij bij haar was, vond Hettie 't goed, was ze gerust.
Ja... zij horen bij elkaar: Hettie en hij. Ze is nu zijn zusje en ze mag altijd op „t Zandhuus“ blijven. En hij Gert-Jan, zal wel voor haar zorgen. Of nee... dat kan hij niet. Dat heeft moeder voor 't naar bed gaan gezegd: hij kan niet voor Hettie zorgen. God kan dat alleen. En God kan maken, dat hij, Gert-Jan, zijn zusje kan helpen, zoals God dat vandaag ook gedaan heeft.
„Daarom moeten we hem ook danken, dat Hij ons deze dag zo wonderlijk heeft gered,“ heeft moeder gezegd.
Hu... wat loeit die wind om het huis. Maar bij hem kan die nijdigheid niet komen en bij Hettie ook niet. Zij zijn hier veilig in „t Zandhuus“ bij vader en moeder.
Gert-Jan hoort de trap kraken. Daar komt moeder om hem nog eens lekkertjes in te stoppen. Hij is daar wel te groot voor eigenlijk, maar hij vindt 't toch fijn, als moeder nog even boven komt.
Trouwens dat hoeft verder niemand te weten: de jongens van zijn klas zouden hem vast en zeker uitlachen als ze 't wisten.
„Moekie... Moekie...“
Dat is Hettie's stemmetje.
Slaapt ze nog niet? Toen hij daarnet naar boven kwam, was alles stil op haar kamertje.
„Moekie...“

85

Wat is dat nu toch? Hooft hij het goed?
Gert-Jan licht zijn hoofd even op om te luisteren.
Ja... Hettie huilt...
Door 't dunne schot hoort hij heel duidelijk de droevige snikjes van Hettie. En dan moeders stem, die troost.
„Stil maar kindje... och liefje van me... nee... je moet nu niet bang meer zijn. De Duitsers... nee... die zijn weg, hoor... erg ver weg. En ze komen niet meer terug... ze wilden Hettie niet halen, nee hoor, ze wilden alleen Bles hebben... natuurlijk, meisje van me... altijd mag je bij ons blijven... en bij Gert-Jan... kom nu toch, liefje... waarom huil je nou zo...?“
„Ik... ik wil zo graag... dat... dat... mammie komt,“ hoort Gert-Jan Hettie's bedroefde stemmetje. En dan weer: „Ik... ik ben zo... bang...“
„Kindje... kindje dan toch... je hoeft niet bang te zijn... ja, ja huil dan maar... dat geeft niet, hoor, dat zal je helpen... maar Hettie... je weet toch, mammie kan niet komen... mammie kan nooit meer komen... dat weet mijn meisje toch wel... stil nu maar... je weet toch liefje... Moekie houdt erg veel van jou... en Vadie ook en Gert-Jan ook... je bent ons lieve meisje hoor... en je mag altijd, altijd bij ons blijven... je mag hier altijd wonen... ja, zeker, Hettie... natuurlijk... altijd...“
't Snikken bedaart een beetje.
Gert-Jan hoort moeder nu zachtjes fluisteren. Dan wordt het helemaal stil.
Gert-Jan weet, dat moeder daar nu zit op de rand van Hettie's bed, met het kleine handje in haar hand. Hij weet, dat moeder bidt voor haar kleine meisje, dat zo angstig is en bang...
En Gert-Jan vouwt ook zijn handen. Hij bidt mee.
Een ogenblik later komen moeders voorzichtige stappen naar

86

zijn kamertje.
„Slaap je al?”
„Nee moeder . . .
Moeder . . .?”
„Ja, Gert-Jan . . .”
„Mag Hettie nu altijd op „t Zandhuus” blijven . . . ook
na de oorlog?”
„Ja, m'n jongen, als God haar 't leven spaart . . . altijd.”
Moeder stopt de dekens stevig in achter zijn rug.
„Welterusten . . . Gert-Jan.”
Dan gaat ze naar beneden.

